

Tworzenie opolskich wojewódzkich władz administracyjnych i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w 1950 r. (materiały źródłowe)

opracowanie:

MARCIN SROKA

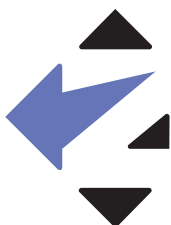
Uniwersytet Opolski

 <https://orcid.org/0000-0001-8731-7323>

DOI: <https://doi.org/10.26774/rzz.229>

02/2018

**ROCZNIK
ZIEM
ZACHODNICH**

Publikacja dostępna na licencji **Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe**. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów. Zezwala się na wykorzystanie publikacji zgodnie z licencją – pod warunkiem zachowania niniejszej informacji licencyjnej oraz wskazania Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” jako właściciela praw do tekstu.

Jednym z następstw zakończenia II wojny światowej było włączenie do Polski ziem dawnej rejencji opolskiej¹, nazywanej niemieckim Górnym Śląskiem lub Śląskiem Opolskim². Aspiracje wobec tych ziem poczynając od drugiej połowy 1944 r., manifestował PKWN, ponadto na przełomie lat 1944/1945 na ten temat wypowiedali się Bolesław Bierut, przewodniczący KRN, oraz Edward Osóbka-Morawski, ówczesny premier Rządu Tymczasowego³.

W 1945 r. planowano utworzenie ze Śląska Opolskiego odrębnej jednostki administracyjnej, ostatecznie, mimo protestów powstałego w Krakowie Komitetu Obywatelskiego Śląska Opolskiego⁴, włączono go do województwa śląskiego.

Oficjalne działania mające na celu objęcie nowych ziem Rząd Tymczasowy rozpoczął 14 marca 1945 r.⁵, wytyczając cztery okręgi administracyjne⁶. Istotną rolę odegrała grupa operacyjna „Śląsk” z pełnomocnikiem rządu⁷ gen. Aleksandrem Zawadzkim na czele⁸, którą wspomagały radzieckie komendantury wojenne w liczbie około 50⁹. Oficjalnie 18 marca 1945 r. władze radzieckie przekazały Śląsk Opolski

1 B. Linek, *Obóz władzy na Śląsku Opolskim*, [w:] *Województwo śląskie 1945–1950. Zarys dziejów politycznych*, red. A. Dziurok, R. Kaczmarek, Katowice 2014, s. 175.

2 Pojęcie „Śląsk Opolski” zostało sformułowane w Polsce w 1922 r. jako przeciwwaga dla określenia „Śląsk Niemiecki”, odnoszącego się do tej części rejencji opolskiej, która po podziale Śląska pozostała w granicach Niemiec. Szerzej o istniejących zawilościach terminologicznych: P. Madajczyk, *Przyłączenie Śląska Opolskiego do Polski 1945–1948*, Warszawa 1996, s. 5–8.

3 B. Linek, *op. cit.*, s. 177.

4 Komitet Obywatelski Polaków Śląska Opolskiego (dalej: KOPŚO) – komitet zrzeszający autochtonicznych, polskich mieszkańców Śląska Opolskiego. Powstał 22 I 1945 r. w Krakowie po nawiązaniu kontaktu z pełnomocnikiem Rządu Tymczasowego na Śląsk Opolski gen. Zawadzkim, który wyraził zgodę na utworzenie struktury reprezentującej interesy ludności autochtonicznej. Przewodniczącym KOPŚO był Maksymilian Kośny, zastępcą Paweł Nantka-Namirski, członkami: Ernest Zmarzły, Maksymilian Tkocz i Edmund Osmańczyk. 5 II 1945 r. komitet przeniósł się do Katowic, a jego działalność ograniczyła się do rejestracji Polaków pochodzących ze Śląska Opolskiego. W kwietniu 1945 r. komitet został wcielony do Sztabu Administracyjnego GO na Śląsk Opolski. Za: M. Lis, *Ludność rodzima na Śląsku Opolskim po II wojnie światowej (1945–1993)*, Opole 1993, s. 25–27; E. Osmańczyk, *Był rok 1945*, Warszawa 1985, s. 57–59.

5 Z. Kowalski, *W Polsce Ludowej. Życie społeczno-polityczne*, [w:] *Opole. Monografia miasta*, red. W. Dziewulski, F. Hawranek, Opole 1975, s. 417; P. Madajczyk, *op. cit.*, s. 108; A. Hanich, *Czas przełomu. Kościół katolicki na Śląsku Opolskim w latach 1945–1946*, Opole 2008; *idem*, *Dekanaty i parafie Administracji Apostolskiej Śląska Opolskiego w latach 1945–1946*, Opole 2009, s. 81–86.

6 14 III 1945 r. wprowadzono pierwszy prowizoryczny podział ziem przejętych przez Polskę. W jego wyniku utworzono cztery okręgi administracyjne: Śląsk Opolski (Okręg I), Śląsk Dolny (Okręg II), Pomorze Zachodnie (Okręg III) i Prusy Wschodnie (Okręg IV), które następnie dzieliły się na obwody, będące odpowiednikami powiatów.

7 Pełnomocnikiem Okręgu I – Śląska Opolskiego – został gen. Aleksander Zawadzki, który kilka dni wcześniej objął już urząd wojewody śląskiego (wcześniej pełnił funkcję Pełnomocnika Rządu na Śląsk).

8 J. Mokrosz, *Aleksander Zawadzki – działacz komunistyczny i wojewoda śląski (1945–1948)* [praca doktorska], Katowice 2014, s. 112.

9 Z. Bereszyński, *NSZZ „Solidarność” i rewolucja solidarnościowa na Śląsku Opolskim 1980–1990*, t. 1, Opole 2014, s. 26.

administracji polskiej¹⁰. Dwa dni później wojewoda A. Zawadzki przeprowadził w Katowicach odprawę z nowo mianowanymi starostami, ich zastępcami oraz prezydentami miast na obszar Opolszczyzny¹¹. Większość ze skierowanych osób nie znała realiów społeczno-politycznych Śląska Opolskiego. Wynikało to z faktu, iż pochodzili najczęściej z Zagłębia Dąbrowskiego¹², Kielecczyzny i przedwojennego polskiego Górnego Śląska¹³, gdzie PPR posiadała największe wpływy¹⁴. 23 marca 1945 r. z Katowic oddelegowano pierwsze grupy operacyjne do administracyjnego objęcia powiatów: kluczborskiego, kozielskiego, oleskiego, opolskiego¹⁵ i strzeleckiego¹⁶. Pozostałe powiaty obsadzono w następnych dwóch miesiącach. Do końca maja 1945 r. cały Śląsk Opolski został oficjalnie przejęty przez organy administracji, stając się integralną częścią województwa śląskiego¹⁷.

Jeszcze do połowy 1946 r. ludność rodzima Śląska Opolskiego podejmowała zabiegi w Ministerstwie Administracji Publicznej i Ministerstwie Ziem Odzyskanych, które miały na celu powołanie do życia województwa opolskiego. Ostatecznie utworzono jedynie ekspozyturę śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, która odpowiadała

10 Oficjalne uroczystości przejęcia byłej rejencji opolskiej z rąk wojskowych władz radzieckich miały miejsce 18 III 1945 r. (część prawobrzeżna – obwody bytomski, gliwicki, kluczborski, kozielski, oleski, część opolskiego i strzelecki) oraz w dniach 9–11 V 1945 r., kiedy przejęto pozostałe siedem obwodów lewobrzeżnej Odry (głubczycki, grodkowski, niemodliński, nyski, prudnicki i raciborski); A. Dziuba, *Totalitaryzacja. Polska Partia Robotnicza na scenie politycznej województwa śląskiego (1945–1948)*, Katowice 2016, s. 75.

11 P. Pałys, *Opole 1945 – rok pierwszy*, „Studia Śląskie”, t. LXXVIII (2016), s. 17.

12 Mieszkańcy Zagłębia Dąbrowskiego stanowili trzon aparatu administracyjnego i bezpieczeństwa. Zupełnie inaczej rzecz się miała z autochtonami oraz Kresowianami. Jak stwierdził Adam Dziuba: „Pierwsi byli nieufni wobec wszystkich polskich partii politycznych, a drudzy mieli negatywne doświadczenia z władzą radziecką na Kresach, ewakuacją z tamtych obszarów, a także – będącymi jej efektem – problemami osadniczymi na Śląsku”. Natomiast mieszkańcy Zagłębia Dąbrowskiego stanowili znaczny odsetek członków PPR. Nie byli psychicznie obciążeni koniecznością przymusowego opuszczenia dotychczasowych miejsc zamieszkania, a wręcz przeciwnie, to często właśnie chęć polepszenia swojej sytuacji materialnej bądź zrobienia kariery politycznej była motywem ich migracji. Za: B. Borys, *Stosunek ludności województwa śląskiego do „władzy ludowej” w latach 1945–1947*, „Klio”, nr 27 (4/2013), s. 156; A. Dziuba, *Opozycja, przystosowanie, bierność. Postawy polityczne ludności pochodzenia kresowego na Górnym Śląsku w latach 1945–1948*, [w:] *Kresowianie na Górnym Śląsku*, red. B. Tracz, Katowice–Gliwice 2012, s. 219.

13 Z. Bereszyński, *op. cit.*, s. 25.

14 Polska Partia Robotnicza największe wpływy w województwie śląskim miała na terenie Zagłębia Dąbrowskiego, powiatu katowickiego, rybnickiego i Chorzowa. Natomiast słabo rozwinięte były struktury PPR w powiecie cieszyńskim i na Śląsku Opolskim. Ta dysproporcja w przyroście liczby członków PPR sprawiła, że znaczna część zagłębiowskich działaczy została skierowana do pracy partyjnej na Śląsk Opolski i Dolny Śląsk. Za: K. Miroszewski, *PPR i partie koncesjonowane*, [w:] *Województwo śląskie 1945–1950...*, s. 137.

15 Do Opola pierwsza grupa operacyjna przybyła 24 III 1945 r. Składała się ona z 71 pracowników administracji, 200 ds. przemysłu, 60 ds. leśnictwa, 24 ds. pocztowych, 2 ds. repatriacyjnych, 18 pracowników ds. transportu samochodowego oraz 60 milicjantów. Za: K. Jasiak, *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Opolu w latach 1945–1947. Struktura i działalność*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”, nr 8–9 (1/2011), s. 12.

16 Z. Bereszyński, *op. cit.*, s. 25.

17 *Ibidem*.

za administrowanie Śląskiem Opolskim w granicach byłej rejencji opolskiej¹⁸. Sytuację zmieniała Ustawa z dnia 28 czerwca 1950 r., na mocy której utworzono trzy nowe województwa: opolskie, koszalińskie i zielonogórskie. Województwo opolskie powstało z połączenia sąsiadujących ze sobą części województw śląskiego (powiaty: głubczycki, grodkowski, kluczborski, kozielski, niemodliński, nyski, oleski, opolski, prudnicki, raciborski, strzelecki, oraz miasta wydzielone: Nysa, Opole i Racibórz) i dolnośląskiego (powiaty brzeski i namysłowski oraz Brzeg jako miasto wydzielone)¹⁹. Nowe województwo, liczące 9506 km², było najmniejszym w ówczesnej Polsce.

Ustawa wprowadzająca nowy podział administracyjny kraju została poprzedzona ustawą z dnia 20 marca 1950 r. O terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. 1950, Nr 14, poz. 130). Znosiła ona dotychczas akceptowane formy samorządu terytorialnego. Natomiast rady narodowe – na wzór radziecki – uczyniła jedynymi organami władzy państwowej, a ich prezydium stały się organami zarządzającymi i wykonawczymi na podległym terenie.

Działania związane z utworzeniem wojewódzkich struktur administracyjnych i Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Opolu zapoczątkowane zostały w czerwcu 1950 r. Wówczas to na mocy decyzji Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach utworzono Zespół Organizacyjny odpowiedzialny za powstanie opolskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej. Równoległe prowadzono działania formujące wojewódzką instancję partyjną PZPR, odgrywającą kluczową rolę w życiu politycznym regionu²⁰.

Wojewódzka Rada Narodowa powołana została w 1950 r. w drodze delegacji przedstawicieli stronnictw politycznych i organizacji. Pierwszym przewodniczącym PWRN w Opolu został Szczepan Jurzak, jego zastępcą, a także późniejszym następcą Jan Mrocheń.

Z kolei wojewódzka organizacja partyjna PZPR przejęła instancje powiatowe dotychczas podległe komitetom wojewódzkim w Katowicach i we Wrocławiu. W tym miejscu warto przytoczyć kilka informacji dotyczących szeregów partyjnych PZPR

18 D. Kisielewicz, *Historyczne uwarunkowania odrębności regionu Śląska Opolskiego*, „Pogranicze. Polish Borderlands Studies”, nr 1 (3/2015), s. 10.

19 Z. Bereszyński, *op. cit.*, s. 48.

20 Ponadto należy wspomnieć, że pierwsze działania mające na celu powołanie władz wojewódzkich „sojuszniczego” Stronnictwa Demokratycznego podjęto już w marcu 1950 r. Zwołano wówczas w Opolu II Powiatowy Zjazd Delegatów SD, którego uczestnicy wytypowali 32 kandydatów do przyszłego Wojewódzkiego Komitetu SD w Opolu. Ostatecznie już po utworzeniu województwa opolskiego, 4 VII 1950 r. powołano Tymczasowy Wojewódzki Komitet Stronnictwa Demokratycznego w Opolu. Początkowo planowano, że będzie działał w tej formie tylko dwa miesiące, w rzeczywistości przetrwał do 10 II 1952 r., kiedy to odbył się I Zjazd Wojewódzki stronnictwa. Powstanie struktur wojewódzkich SD zbiegło się chronologicznie z rozwiązaniem Stronnictwa Pracy, którego 58 członków wstąpiło w szeregi opolskiego SD. U progu działalności WK SD w Opolu organizacja ta liczyła około 1100 członków, których liczba do 1952 r. wzrosła o 116 osób. Z kolei Wojewódzki Komitet Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Opolu rozpoczął swoją działalność 1 VII 1950 r. Stronnictwo w województwie opolskim liczyło wówczas 6867 członków, zrzeszonych w 91 Komitetach Gminnych i 357 kołach. Przedstawiciele obu stronnictw brali udział w tworzeniu wojewódzkich organów administracyjnych, jednak nie mieli oni dużego wpływu na realne sprawowanie władzy. Za: Archiwum Akt Nowych (dalej: AAN), KC PZPR, sygn. 237/VII/1666, Informacja Referatu Sprawozdawczego PZPR w Opolu o działalności ZSL na terenie województwa i stan organizacyjny ZSL, [6 XI 1950 r.], k. 56–59; *Stronnictwo Demokratyczne w województwie opolskim w latach 1945–1975*, Warszawa 1981, s. 28–29.

na obszarze późniejszego województwa opolskiego. Od początku 1948 r. prowadzono działania mające na celu doprowadzić do fuzji PPS i PPR. Realizowane czystki personalne miały przyczynić się do usunięcia antypeperowskich członków PPS, a także zredukować liczbę jej członków, wypracowując tym samym znaczną przewagę liczebną PPR. 15 grudnia 1948 r. PPR i PPS na Śląsku Opolskim liczyły ogółem 48 876 członków, w tym PPR – 32 730 i PPS – 16 146. Proces scaleniowy, a także weryfikacja, porządkowanie i ujednoczenie ewidencji partyjnej przyczyniły się do znacznej redukcji liczby członków utworzonej PZPR²¹, których liczba na dzień 1 lipca 1950 r. zmniejszyła się o ponad 5,5 tys. osób²².

* * *

Poniższy zbiór materiałów archiwalnych poświęconych tworzeniu opolskich wojewódzkich władz administracyjnych i KW PZPR w 1950 r. zawiera 16 dokumentów²³ (lub ich fragmentów) przechowywanych w archiwach państwowych w Opolu, Katowicach i we Wrocławiu oraz w Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Archiwalia zostały ułożone w układzie chronologicznym.

Dwa pierwsze dokumenty pochodzą z października 1949 r., kiedy to nad problemem utworzenia województwa opolskiego pochylały się organy wykonawcze komitetów wojewódzkich PZPR w Katowicach i we Wrocławiu. Egzekutywy obu komitetów przychylnie odnosiły się do idei powołania nowego województwa.

Kolejne trzy dokumenty pochodzą z czerwca 1950 r., tj. z okresu, kiedy to zapoczątkowano działania organizacyjne związane z powołaniem opolskich wojewódzkich władz administracyjnych i KW PZPR.

Zasadnicza działalność powołanych organów nastąpiła w lipcu 1950 r. Wówczas powołana została Wojewódzka Rada Narodowa, której członkowie dokonali wyboru Prezydium. W zbiorze znajdują się fragmenty protokołu z pierwszej sesji WRN (7 lipca). W lipcu 1950 r. rozpoczęły funkcjonowanie organy KW PZPR: Egzekutywa i Sekretariat. W przedstawionym zbiorze materiałów archiwalnych przytoczono protokół z pierwszego posiedzenia Egzekutywy KW (24 lipca), a także jedno z pierwszych posiedzeń Sekretariatu KW (protokół nr 4 z 8 sierpnia jest najwcześniejszym zachowanym z obrad tego gremium). Warto podkreślić, iż wedle zachowanych materiałów archiwalnych Sekretariat KW PZPR w Opolu funkcjonował wyłącznie w okresie od lipca do września 1950 r., a następnie dopiero od lutego 1960 r. Przytoczone dokumenty obrazują problematykę poruszaną przez ówczesne władze w początkowym okresie tworzenia wojewódzkich struktur. Uzupełnieniem tych protokołów jest wykaz pracowników aparatu partyjnego PZPR w województwie opolskim

21 J. Popera, *Rozwój organizacyjny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na Opolszczyźnie w latach 1948–1956*, Opole 1989, s. 45.

22 Za: S. Jaroszewski, *Z zagadnień rozwoju organizacyjnego PZPR w województwie opolskim (1950–1978)*, [w:] *PZPR na Śląsku Opolskim*, red. Z. Kowalski, Opole 1981, s. 180.

23 Teksty dokumentów w niniejszym zbiorze zamieszczono w oryginalnym zapisie, dla oddania w pełni ówczesnych realiów.

z sierpnia 1950 r., kiedy jeszcze nie został zakończony proces naboru pracowników politycznych.

Pierwsza wojewódzka konferencja sprawozdawczo-wyborcza KW PZPR w Opolu, która zamykała okres tymczasowości, odbyła się w dniach 7–8 października 1950 r. Bezpośrednio po jej zakończeniu miało miejsce pierwsze posiedzenie plenarne Komitetu Wojewódzkiego, podczas którego to przeprowadzono wybory członków Egzekutywy. Protokół z pierwszego Plenum KW PZPR w Opolu w poniższym zbiorze.

Uzupełnieniem i podsumowaniem tworzenia opolskich wojewódzkich struktur władz w roku 1950 są zestawienia i sprawozdania z początku 1951 r., które ukazują kolejne etapy, a także zmiany, jakie następowały w pierwszych miesiącach po decyzji o utworzeniu województwa opolskiego.

Opracowane teksty źródłowe zawierają biogramy najważniejszych osób wymienionych w dokumentach, których noty przygotowane zostały w głównej mierze na podstawie akt osobowych zespołu KW PZPR w Opolu, *Katalogu kierowniczych stanowisk partyjnych i państwowych PRL*, dostępnego na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej, a także informacji znajdujących się w bazie parlamentarzystów Biblioteki Sejmowej.

Dokument nr 1

Wnioski Egzekutywy KW PZPR Katowice z dnia 4 października 1949 r. w sprawie reformy podziału terytorialno-administracyjnego, opracowanej przez Biuro Studiów Kancelarii Cywilnej Prezydium PR – fragment dotyczący woj. opolskiego.

Źródło: APKat., KW PZPR w Katowicach, sygn. 250, k. 56–58 (oryginał, mps).

[...]

4. Projekt utworzenia Województwa Opolskiego, jako samodzielnej jednostki administracyjnej, uważamy za politycznie słuszny i wskazany.

Przy skoncentrowanym przemyśle w rejonie niecki węglowej, zespół położonych w niej jednostek administracyjnych i gospodarczych sprawami swymi tak absorbuje Partię i Urząd Wojewódzki i posiada taką przewagę nad innymi terenami, że zachodzi obawa zaniedbywania powiatów od niego odległych na rzecz wspomnianego rejonu. Dalsze pozostawanie Województwa w dotychczasowych granicach przy zupełnie różnej problematyce tzw. „Czarnego” i „Zielonego” Śląska nasuwa możliwość powstania szkód pozbawienia oddziaływania politycznego na teren Opolszczyzny. Utworzenie Województwa Opolskiego w Centrum Ziemi Opolskich mieście Opolu przyczyniłoby się z jednej strony do powstania nowej, silnie oddziałującej jednostki politycznej, kulturalnej i gospodarczej z drugiej zaś przyczyniłoby się do lepszego ujęcia i rozwiązania zagadnień wiejskich.

Nie bez znaczenia byłby tu również wydzźwięk polityczny powstały po utworzeniu Województwa Opolskiego. Co prawda liczymy się z tym, że elementy wrogie będą się starały fakt ten wykorzystać do szerzenia propagandy o rewizji naszych granic zachodnich, jednak argument utworzenia na tych ziemiach silnych organów

władzy ludowej w formie KW naszej Partii, Urzędu Wojewódzkiego i innych urzędów i instytucji przyczyniłby się bez wątpienia do uaktywnienia procesu odbudowy i przebudowy zniszczonych działaniami wojennymi terenów i co w parze z tym idzie podniesienia stopy życiowej miejscowej ludności.

Stąd też uważamy, że utworzenie odrębnego Województwa przyczyniłoby się znacznie do jeszcze ściślejszego związania Opola z resztą kraju.

[...]

Reasumując nasze wnioski odnośnie zmiany podziału administracyjnego do Województwa Śląskiego wypowiadamy się:

a) pozytywnie za	1) utworzeniem Województwa Opolskiego
2) włączeniem miasta i powiatu Częstochowskiego
3) włączeniem Zagłębia Jaworznickiego
b) negatywnie	1) pozbawieniem miasta Cieszyna praw miasta wydzielonego
2) wyłączeniem powiatów miejskich i rolnych Bielsko i Cieszyn i włączeniem ich do Województwa Krakowskiego.

W odniesieniu do innych punktów projektu, jak pkt 1 i 2 naszego wniosku.

Za Egzekutywę KW PZPR Katowice
(Ryszard Strzelecki²⁴)
I Sekretarz
Katowice, dnia 4 października 1949 r.

Dokument nr 2

Protokół z posiedzenia Egzekutywy KW PZPR we Wrocławiu z dnia 14 X 1949 r. oraz uchwała Egzekutywy KW z dnia 15 X 1949 r. (fragmenty).

Źródło: APWr., KW PZPR we Wrocławiu, sygn. 74/IV/1, k. 94, 96 (oryginał, mps).

[...]

24 Ryszard Strzelecki (1907–1988) – ur. w Warszawie. Działacz partyjny i państwowy, minister, z zawodu inżynier mechanik. Przed II wojną światową robotnik metalowiec, działacz organizacji związkowych. Od 1942 r. w PPR, a następnie w PZPR. W 1945 r. zastępca kierownika Wydziału Organizacyjnego KC PPR. W latach 1945–1946 II sekretarz KW PPR w Katowicach, następnie I sekretarz KW PPR w Krakowie (1946–1948) oraz I sekretarz KW PZPR w Katowicach (1948–1950). W latach 1950–1951 podsekretarz stanu w Ministerstwie Komunikacji, w 1951 r. (od lutego do września) podsekretarz stanu w Ministerstwie Kolei, w latach 1951–1957 minister kolei, w 1957 r. minister transportu drogowego i lotniczego, w latach 1957–1960 minister komunikacji. W latach 1961–1972 członek Rady Państwa. Poseł do KRN, na Sejm Ustawodawczy i Sejm PRL (I, III, IV i V kadencji) – mandat pełnił w latach 1945–1956 i 1961–1972. Za: bs.sejm.gov.pl

- Porządek dzienny:
1. Projekt zmiany granic woj. Dolnośląskiego.
 2. a/ Sprawozdanie POP F-ki „Orzeł” - Mysłakowice.
b/ Referat tow. Pastora „O pracy POP F-ki «Orzeł» i PZPB nr 1”.
 3. Informacja o sytuacji na odcinku zaopatrzenia na D/Śl.
 4. Różne.

[...]

Ad. 1. Referował tow. Szłapczyński, który przedstawił Egzekutywie projekt uchwały odnośnie zmian granic wojew. Dolnośląskiego. W części pierwszej projektu uchwały mówi się, że do ewent. utworzonego woj. Lubuskiego winny przejść powiaty obecnie będące w woj. Dolnośląskim, a mianowicie: Żary, Żagań, Kożuchów, Szprotawa i Głogów.

Do ewent. utworzonego wojew. Opolskiego wyłączono powiaty: Brzeg i Namysłów z tym zastrzeżeniem, że rozwiązanie to byłoby do przyjęcia w tym wypadku jeżeli przyszłe woj. Opolskie bez tych powiatów byłoby zbyt małe.

Po dyskusji, w której udział wzięli tow. tow. Zabawski²⁵, Kowarz²⁶, Orłowski²⁷, Gruber²⁸, Elczewski²⁹, Witaszewski³⁰ zmieniono projekt uchwały w następujący sposób:

25 Jan Zabawski (1910–1988) – ur. w Jeremiczach (w II RP w woj. nowogrodzkiem). Funkcjonariusz aparatu bezpieczeństwa. W okresie od 15 IV 1948 r. do 15 III 1951 r. szef WUBP we Wrocławiu. W latach 1948–1953 członek Egzekutywy KW PZPR we Wrocławiu. Więcej: *Twarze wrocławskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa we Wrocławiu*, red. T. Balbus, P. Piotrowski, K. Szwagrzyk, Wrocław 2006, s. 182.

26 Jan Kowarz (1911–1993) – ur. w Kadobnie (w II RP woj. stanisławowskim). W latach 1945–1968 pracownik wojewódzkiego i centralnego aparatu partyjnego PPR, a następnie PZPR. W latach 1948–1950 kierownik Wydziału Kadr KW PZPR we Wrocławiu, a następnie m.in. I sekretarz komitetów wojewódzkich PZPR: w Kielcach (1950–1951) i we Wrocławiu (1952–1957). Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

27 Roman Orłowski (1915–1986) – ur. w Bodiaczowie (w RP w woj. wołyńskim). Członek Komunistycznej Partii Hiszpanii (od 1938 r.), PPR (od 1945 r.), PZPR (od 1948 r.). Wojewódzki Komendant MO w: Rzeszowie (1945–1949) i Wrocławiu (1949–1952). Szef Oddziału IV (do walki z przestępstwami gospodarczymi) Komendy Głównej MO w Warszawie (1952). W latach 1949–1952 członek Egzekutywy KW PZPR we Wrocławiu. Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

28 Eugeniusz Gruber (1923–2007) – ur. w Nowym Sączu (w II RP w woj. krakowskim). Funkcjonariusz aparatu bezpieczeństwa. W okresie od 1 IX 1949 r. do 31 I 1952 r. zastępca naczelnika Wydziału I WUBP we Wrocławiu. Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

29 Maciej Elczewski (1917–1957) – ur. we Lwowie. Polityk, działacz PPS i PZPR, zastępca członka KC PZPR, poseł na Sejm PRL I kadencji (1952–1956). W latach 1946–1947 zastępca komendanta wojewódzkiego ORMÓ, potem MO we Wrocławiu, kierownik wydziału wojskowego Wojewódzkiego Komitetu (WK) PPS. W latach 1947–1948 rzecznik Kontroli Partyjnej Wojewódzkiej Komisji Weryfikacyjnej. Sekretarz Okręgowej Komisji Związków Zawodowych (OKZZ), od marca 1948 r. sekretarz WK PPS we Wrocławiu. Od kwietnia 1948 członek Rady Naczelnej (RN) PPS, od września 1948 r. członek Centralnego Komitetu Wykonawczego (CKW) PPS, od grudnia 1948 r. zastępca członka KC PZPR, II sekretarz Komitetu Wojewódzkiego (KW) PZPR we Wrocławiu (do czerwca 1951 r.), następnie I sekretarz KW PZPR w Koszalinie (do 1953 r.), a od grudnia 1953 r. redaktor naczelny pisma KC PZPR „Chłopska Droga”. Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

30 Kazimierz Witaszewski (1906–1992) – ur. w Łodzi. Generał dywizji Wojska Polskiego, pierwszy prezydent Łodzi po II wojnie światowej (styczeń–marzec 1945 r.), z zawodu włókniarz. Poseł do Krajowej Rady Narodowej (1944–1947), na Sejm Ustawodawczy (1947–1952) oraz na Sejm PRL I kadencji (1952–1956). Przewodniczący Komitetu Centralnego Związków Zawodowych (1945–1948), podsekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej (1948–1949), I sekretarz KW PZPR we Wrocławiu (1949–1951), kierownik Wydziału Kadr KC PZPR (1951–1952), Szef Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego i wiceminister obrony narodowej (1952–1956). Był współodpowiedzialny za masowe represje wobec oficerów przedwojennych,

Do wojew. Lubuskiego winny przejść powiaty obecnie będące w woj. wrocławskim, a mianowicie Żary, Żagań, Kożuchów, Szprotawa, Głogów, Bolesławiec, Góra Śląska i północna część powiatu Zgorzeleckiego.

Pozostałą część uchwały Egzekutywa zatwierdziła bez zmian.

Uchwała Egzekutywy KW przy niniejszym.

[...]

Uchwała
Egzekutywy Kom. Wojew. PZPR – Wrocław
w sprawie podziału administracyjnego
(fragment)

1. Egzekutywa wyraża pozytywną opinię względem projektu utworzenia województwa lubuskiego i opolskiego.

Projekt ten odciąży poważnie teren naszego województwa od problematyki peryferyjnej.

[...]

Egzekutywa Kom. Woj. PZPR
we Wrocławiu
Wrocław, dnia 15 X 1949 r.

Dokument nr 3

Pismo sekretarza KC PZPR Aleksandra Zawadzkiego do I sekretarza KW PZPR w Katowicach w sprawie działań organizacyjnych w związku z utworzeniem województwa opolskiego z dnia 15 czerwca 1950 r.

Źródło: APKat., KW PZPR w Katowicach, sygn. 250, k. 20 (oryginał, mps).

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
Komitet Centralny
Wydział Administracyjno-Samorządowy
Tel. 82-717

żołnierzy Armii Krajowej, żołnierzy Batalionów Chłopskich w szczytowym okresie stalinizmu w Polsce. Po przemianach październikowych 1956 r. attaché wojskowy, morski i lotniczy Ambasady PRL w Pradze (1957–1959) i szef Zarządu w Sztabie Generalnym WP. W latach 1960–1968 kierownik Wydziału Administracyjnego KC PZPR. W latach 1945–1948 członek KC PPR, a następnie do 1968 r. członek KC PZPR, ponadto w latach 1968–1971 członek Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PZPR. Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

L.dz. 1026 AJ/50

Warszawa, dnia 15 czerwca 1950 r.
ul. Wiejska 18

Do
I-go Sekretarza³¹
Komitetu Wojewódzkiego PZPR
w Katowicach

W związku z przewidywanym uchwaleniem w trzeciej dekadzie czerwca br. ustawy o utworzeniu 3 nowych województw i zamierzonym w ślad za tym przeprowadzeniem wyboru prezydiów Wojewódzkich Rad Narodowych w nowych województwach proszę Was o powołanie zespołu w składzie:

- 1) odpowiedzialny przedstawiciel Egzekutywy KW PZPR w Katowicach
- 2) przedstawiciel KW PZPR w Opolu
- 3) członek Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach
- 4) członek przyszłego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu.

Ponadto w pracach zespołu wezmą udział delegowani przez:

- 1) Wydział Admin.-Samorządowy KC – tow. Goliński
- 2) Zespół II Prezydium Rady Ministrów – tow. Zell
- 3) Kancelarię Rady Państwa – tow. Drąsejko.

Powołany przez Was zespół powinien na terenie przyszłego województwa opolskiego w oparciu o KW PZPR w Katowicach dokonać ostatecznego przydziału lokali dla komitetów partyjnych, władz, urzędów i organizacji społecznych oraz spowodować, aby natychmiast przystąpiono do adaptacji tych lokali.

Należy dopilnować, aby Prezydium Wojew. Rady Narodowej w Katowicach okazało wszechstronną pomoc w skompletowaniu aparatu urzędniczego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu.

Sekretarz KC PZPR
(Aleksander Zawadzki³²)

31 Józef Olszewski, właśc. Mucek Specht vel Strumpf (1916–2002) – ur. w Łodzi. Działacz partyjny, ambasador, poseł na Sejm PRL: I, II i III kadencji (1952–1965). Członek: KPP, PPR, a następnie PZPR. Od 1948 do 1968 r. członek KC PZPR. W okresie od 9 III 1948 r. do 7 III 1949 r. ambasador Polski w Pradze. W latach 1950–1957 I sekretarz KW PZPR w Katowicach, a następnie do 1964 r. kierownik Wydziału Ekonomicznego KC PZPR. W latach 1964–1968 zastępca przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów. Za: www.bs.sejm.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

32 Aleksander Zawadzki (1899–1964) – ur. w Będzinie. Działacz partyjny i państwowy, kierownik Centralnego Wydziału Wojskowego KPP, przewodniczący Centralnego Biura Komunistów Polskich w ZSRR (1944), zastępca ds. polityczno-wychowawczych Naczelnego Dowódcy Wojska Polskiego (1944–1945), generał dywizji Wojska Polskiego, członek Sekretariatu KC PPR (1948), sekretarz Komitetu Centralnego PZPR (1948–1954), członek KC i Biura Politycznego KC PZPR (1948–1964), przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych (1949–1950), dwukrotny wicepremier RP (1949 i 1950–1952), przewodniczący Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Narodowego, a następnie Frontu Jedności Narodu, Przewodniczący Rady Państwa PRL (1952–1964), poseł do Krajowej Rady Narodowej i na Sejm Ustawodawczy oraz na Sejm PRL I, II i III kadencji. Za: www.bs.sejm.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

Dokument nr 4

Wytyczne z dnia 16 czerwca 1950 r. w sprawie akcji przygotowawczej do utworzenia trzech nowych województw.

Źródło: APKat., KW PZPR w Katowicach, sygn. 250, k. 21-22 (oryginał, mps).

Warszawa, dnia 16 czerwca 1950 r.

Do
Prezydiów
Wojewódzkich Rad Narodowych
w Szczecinie
w Poznaniu
w Katowicach

Wytyczne

w sprawie akcji przygotowawczej do utworzenia trzech nowych województw: Koszalińskiego, Zielonogórskiego i Opolskiego

Rada Ministrów zgłosiła do Sejmu projekt ustawy o utworzeniu trzech nowych województw: koszalińskiego, zielonogórskiego i opolskiego.

Prace przygotowawcze dla utworzenia tych województw winny być podjęte niezwłocznie przez prezydium wojewódzkich rad narodowych województw macierzystych, którymi są: dla przyszłego województwa koszalińskiego – woj. szczecińskie, dla przyszłego wojew. zielonogórskiego – woj. poznańskie i dla przyszłego wojew. opolskiego – woj. katowickie.

Prezydium WRN wymienionych województw niezwłocznie powołają do wykonania wyszczególnionych poniżej czynności specjalny zespół pod przewodnictwem wyznaczonego przez siebie członka Prezydium WRN.

W pracach zespołu wezmą również udział przedstawiciele Kancelarii Rady Państwa i II Zespołu Prezydium Rady Ministrów.

Do zadań zespołu należy:

- a/ udzielenie wszelkiej pomocy w pracach nad powołaniem WRN nowego województwa,
- b/ przygotowanie uroczystej sesji Wojewódzkiej Rady Narodowej w celu wyboru Prezydium i powołanie komisji rady,
- c/ zapewnienie należytej obsady urzędniczej Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej,
- d/ urządzenie i wyposażenie siedziby nowej Wojewódzkiej Rady Narodowej i jej Prezydium,
- e/ dopilnowanie uruchomienia specjalnych kredytów dla przyszłych miast wojewódzkich na remont lokali użytkowych i mieszkań dla pracowników oraz wyposażenie urzędu. Kredyty te uruchamiane będą przez Ministerstwo Finansów dla Prezydiów Wojewódzkich Rad Narodowych macierzystych województw. Kredyt na m-c czerwiec został już otwarty zaliczkowo, dalsze kredyty będą otwarte po 1 lipca.
- f/ otoczenie specjalną opieką nowych miast wojewódzkich poprzez: natychmiastową

pomoc dla Prezydiów MRN miast stanowiących siedzibę nowych województw w obsadzie Wydziałów Budownictwa i Gospodarki Komunalnej celem niezwłocznego przystąpienia do przeprowadzenia niezbędnych robót remontowych oraz przygotowania planów inwestycyjnych na r. 1951.

Dla prezydiów MRN Koszalina i Zielonej Góry przygotować należy obsadę personalną według etatów dla miast stanowiących powiaty miejskie, ponieważ w najbliższym czasie wymienione miasta otrzymają te uprawnienia.

Prezydium Wojewódzkich Rad Narodowych województw macierzystych ponoszą pełną odpowiedzialność za wykonanie tych prac.

Winny one udzielić zespołowi wszechstronnej pomocy w wykonaniu jego zadań, otoczyć opieką nowe województwa po ich utworzeniu w ciągu najbliższych trzech miesięcy. Nazwiska odpowiedzialnego członka Prezydium WRN i skład Zespołu winny być niezwłocznie podane do wiadomości Kancelarii Rady Państwa i Zespołu II Prezydium Rady Ministrów w terminie do 25 czerwca br. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w województwach macierzystych winno złożyć wyczerpujące sprawozdanie z wykonywanych prac przygotowawczych.

Dyrektor Generalny II Zespołu
Prezydium Rady Ministrów
(-) Stanisław Tołwiński³³

Szef
Kancelarii Rady Państwa
(-) Marian Rybicki³⁴

Dokument nr 5

Protokół I z posiedzenia Zespołu Organizacyjnego Przyszłego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu, odbytego w dniu 19 czerwca 1950 r., w gmachu Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Opolu.

Źródło: APKat., KW PZPR w Katowicach, sygn. 250, k. 1-3 (oryginał, mps).

33 Stanisław Tołwiński (1895–1969) – ur. w Strzemieszycach (ob. dzielnica Dąbrowy Górniczej). Działacz polityczny i społeczny, ekonomista. Poseł do KRN (1945–1947), na Sejm Ustawodawczy (1947–1952) oraz Sejm PRL I kadencji (1952–1956). Od 1946 r. członek PPR, później PZPR. Działał w Zjednoczeniu Socjalistycznym Polskim, a po jego rozwiązaniu w 1917 r. wstąpił w szeregi Polskiej PPS-Frakcji Rewolucyjnej. W 1919 r. wstąpił do PPS. Zaangażowany w działalność Związku Robotniczych Stowarzyszeń Spółdzielczych, wraz z Teodorem Toeplitzem współtworzył Warszawską Spółdzielnię Mieszkaniową i Stołeczne Przedsiębiorstwo Budowlane. Działacz Związku Robotniczego Spółdzielni Spożywców. Po wybuchu II wojny światowej zaangażował się w działalność Robotniczej Partii Polskich Socjalistów. Od marca 1945 r. do maja 1950 r. prezydent Warszawy. W latach 1952–1965 szef Urzędu Rady Ministrów. Za: www.bs.sejm.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

34 Marian Rybicki (1915–1987) – ur. w Warszawie. Działacz państwowy, prawnik. Członek Rady Naczelnej (1947–1948), Centralnego Komitetu Wykonawczego (1948), Sekretariatu CKW (1948) PPS. Od 1948 r. w PZPR, członek KC (1948–1968) oraz Biura Organizacyjnego KC (1948–1954). Przed 1939 r. pracował w zarządzie miejskim w Łodzi. W latach 1945–1947 pracował w Wydziale Prawnym Biura Prezydiального KRN. W 1947 r. dyrektor Biura Prawnego Kancelarii Sejmu. W 1948 r. kierownik Wydziału Szkoleniowego CKW PPS i zastępca redaktora naczelnego „Przeglądu Socjalistycznego”. W 1949 r. przez kilka miesięcy kierował Wydziałem Samorządowo-Administracyjnym KC PZPR, następnie do 1950 r. I sekretarz KW w Krakowie. W latach 1950–1952 szef Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej i Kancelarii Rady Państwa, w następnym do 1956 r. jako pierwszy sprawował funkcję sekretarza Rady Państwa. W latach 1956–1957 prokurator generalny PRL, a następnie do 1965 r. minister sprawiedliwości. Od 1965 r. prof. w Instytucie Nauk Prawnych PAN. W latach 1967–1983 sekretarz Ogólnopolskiego Komitetu FJN. Członek Prezydium Zespołu do Spraw Pojedynawstwa Społecznego przy Radzie Krajowej PRON. Za: www.bs.sejm.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

Obecni: O. Ob.

1) Goliński	Delegat Kom. Centr. PZPR
2) Gronisejko ³⁵	Inspektor Rady Państwa
3) Zell Zygmunt	Delegat Prezydium Rady Ministrów
4) Beczała ³⁶	Kom. Woj. PZPR w Katowicach
5) Ziętek ³⁷	Z-ca Przew. Prez. WRN w Katowicach
6) Procek ³⁸	Kom. Woj. PZPR w Opolu
7) Jurzak ³⁹	

35 Najprawdopodobniej błędny zapis nazwiska w protokole, winno być Drąsejko.

36 Alojzy Beczała (1918–1995) – ur. w Czechowicach (ob. Czechowice-Dziedzice). Członek PPR (od 1942 r.), a następnie PZPR. Członek Plenum i Egzekutywy KW PZPR w Katowicach. Ukończył Centralną Szkołę Partyjną im. Juliana Marchlewskiego w Łodzi. W latach 1945–1951 pracownik aparatu partyjnego PPR, a następnie PZPR: sekretarz organizacyjny KM PPR w Czechowicach (1945–1946); instruktor organizacyjny KW PPR w Katowicach (od lutego 1945 r.); sekretarz organizacyjny KW PPR w Katowicach (1946–1947); kierownik Wydziału Administracyjno-Samorządowego KW PZPR w Katowicach (1949–1951). Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

37 Jerzy Ziętek (1901–1985) – ur. w Gliwicach. Działacz polskich organizacji na Śląsku, członek Rady Ludowej przy Komitecie Plebiscytowym i uczestnik powstań śląskich (1919–1921), następnie pracownik samorządowy m.in. w gminie Radzionkowa. Podczas II wojny światowej brał udział w kampanii wrześniowej, później przebywał w ZSSR. W 1943 r. wstąpił do Wojska Polskiego, był zastępcą dowódcy III Dywizji im. R. Traugutta. Przeszedł do rezerwy w stopniu pułkownika, w 1971 r. został mianowany generałem brygady w stanie spoczynku. Po wyzwoleniu został wojewodą śląsko-dąbrowskim, a następnie zastępcą przewodniczącego Prezydium WRN w Katowicach (1945–1963) i przewodniczącym prezydium tej Rady (1964–1973). Był też wojewodą katowickim (1973–1975). Członek PPR (od 1945 r.), a następnie PZPR (od 1948 r.), członek KC PZPR (1964–1981). Był członkiem Rady Państwa (od 1963), zastępcą przewodniczącego Rady Państwa (od 1980 r.). Poseł na Sejm II RP (1930–1935), na Sejm Ustawodawczy (1947–1952) oraz na Sejm PRL II, III, IV, V, VI, VII i VIII kadencji (1957–1985). Za: www.bs.sejm.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

38 Paweł Procek (1914–1982) – ur. w Łagiewnikach. Działacz komunistyczny, członek KPP, PPR (od 1945 r.), a następnie PZPR. W latach 1945–1947 instruktor Wydziału Organizacyjnego KW PPR w Katowicach, następnie sekretarz KM PPR/PZPR w Katowicach (1947–1949). W 1949 r. sekretarz KP PZPR w Katowicach. Od czerwca 1950 r. do października 1952 r. sekretarz KW PZPR w Opolu. Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

39 Szczepan Jurzak (1900–1970) – ur. w Pisarzowicach (w II RP w woj. krakowskim). Działacz socjalistyczny i komunistyczny, z zawodu cieśla. Od 1927 r. pracował w fabryce wyrobów metalowych w Bielsku, gdzie był delegatem robotniczym. W 1925 r. wstąpił do PPS. Od 1928 r. był sanitariuszem w Kasie Chorych w Bielsku, w 1934 r. został zwolniony, działał w Związku Pracowników Budowlanych i Pokrewnych, którego w 1936 r. został sekretarzem Zarządu Okręgowego (ZO). Ławnik w Sądzie Pracy w Bielsku z ramienia PPS i członek Rady Gminnej w Komorowicach. Brał udział w „jednolitofrontowych” akcjach politycznych z KPP, do której wstąpił w 1936 r. Wziął udział w konferencji okręgowej PPS w 1938 r., od maja 1939 r. był w komitecie PPS dla Śląska Cieszyńskiego i Zaolzia. Podczas okupacji nawiązał kontakt z byłymi KPP-owcami i był współtwórcą konspiracyjnej organizacji o nazwie Koło Przyjaciół ZSRR, która w 1942 r. przystąpiła do PPR. Od maja 1940 r. na przymusowych robotach w kopalni koło Bytomia, skąd po trzech miesiącach został zwolniony. Pracował w fabrykach w Bielsku i Bytomiu, gdzie współorganizował grupy sabotażowe. Wiosną 1942 r. został sekretarzem komórki PPR w Komorowicach, a w 1943 r. sekretarzem Bielskiego Podokręgu PPR. W 1944 r. uczestniczył w tworzeniu konspiracyjnych rad narodowych. Od września 1944 r. przewodniczący Prezydium Powiatowej Rady Narodowej (PRN) w Bielsku, w 1945 r. mianowany prezydentem Bielska. W grudniu 1945 r. był delegatem na I Zjazd PPR. Od 1948 r. działał w PZPR. Przewodniczący PWRN w Opolu (1950–1953), we Wrocławiu (1953–1954) i w Zielonej Górze (1954–1956). Od 1957 r. na emeryturze. Za: J. S. Ludwińska, *Życie nielegalne*, Warszawa 1988, s. 244, 249; *eadem*, *Drugi i ludzie*, Warszawa 1969, s. 33; *Słownik biograficzny działaczy polskiego ruchu robotniczego*, t. 2, Warszawa 1987, s. 748–749; S. Porębski, *Walka o władzę na Śląsku Cieszyńskim w latach 1945–1947* (praca doktorska pod kierunkiem prof. Zygmunta Wozniczka, Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego), Katowice 2013, s. 42.

8) Grela ⁴⁰	Kom. Woj. Wydział Samorządowy
9) Mrocheń ⁴¹	
10) Wilczek	
11) Krasoń	I-szy Sekretarz KM PZPR w Opolu
12) Janus ⁴²	Przew. Prez. PRN Opole
13) Skalski ⁴³	Przew. Prez. MRN Opole
14) Falecki	Nacz. Wydz. Personalnego Katowice
15) Br. Karczewski	
16) Wojtaszek	
17) Sira Witold	

Zebraniu przewodniczył Tow. Beczała. Protokołuje Sira Witold. Zebranie zagaja Tow. Beczała wspominając na wstępie, że od dnia 20 czerwca 1950 r. musi w Opolu urzędować Zespół Organizacyjny Przyszłego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu. Za całą organizację odpowiada z ramienia Prezydium Woj. RN Katowice Tow. płk Ziętek. Z kolei przechodzi do omówienia i zadania powyższego zespołu organizacyjnego.

W skład Komisji Organizacyjnego wchodzi Tow. Tow.

1) Goliński	Delegat KC PZPR
2) Gronisejko	Inspektor Rady Państwa
3) Zell	Delegat Prezydium Rady Ministrów
4) Jurzak	Przyszły Przew. Prez. WRN Opole
5) Beczała	Przedst. Kom. Woj. PZPR Katowice

40 Stanisław Grela (1906–1985) – w latach 1955–1958 zastępca przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu.

41 Jan Mrocheń (1905–1976) – ur. w Nowej Wsi Królewskiej (obecnie dzielnica Opola). Członek Komunistycznego Związku Młodzieży od 1924 r., Komunistycznej Partii Niemiec od 1926 r. Osadzony po dojściu Hitlera do władzy w Sonnenburgu. Po wojnie od 1945 do 1948 r. II sekretarz KP PPR w Opolu, a następnie KP PZPR w Opolu. Od 1950 do 1953 r. wiceprzewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu. W latach 1953–1956 przewodniczący PWRN oraz członek Egzekutywy KW PZPR w Opolu. Od końca 1956 r. poza aparatem partyjnym, do 1959 r. przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 8757, Akta osobowe: Jan Mrocheń, k. 1, 3, 13, 14, 16.

42 Henryk Janus (1910–1966) – ur. w Rokitnicy (obecnie dzielnica Zabrze). Urzędnik państwowy i działacz polityczny, starosta opolski, poseł na Sejm PRL IV kadencji (1965–1966). W 1936 r. ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Poznańskim. W 1939 r. walczył w kampanii wrześniowej (w bitwach: o Kutno i nad Bzurą), w wyniku czego dostał się do niewoli (przebywał do 1945 r. w Oflagu II C Woldenburg). W 1945 r. przybył na Śląsk Opolski, gdzie odpowiadał za organizację polskiej administracji. Wstąpił do Stronnictwa Demokratycznego. Pełnił funkcję wicestarosty i starosty opolskiego, a po likwidacji samorządu w 1950 r. objął funkcję przewodniczącego Prezydium Powiatowej Rady Narodowej. W latach 50. pracował jako dyrektor DBOR w Opolu oraz naczelny dyrektor Wojewódzkiego Zjednoczenia Budownictwa Terenowego. Pod koniec lat 50. objął obowiązki wiceprzewodniczącego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu. W latach 1955–1966 stał na czele wojewódzkich struktur SD. W 1965 r. został rekomendowany do Sejmu PRL IV kadencji z okręgu Nysa. Zasiadał w Komisji Planu Gospodarczego i Finansów. Za: www.bs.sejm.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

43 Lucjan Skalski (1907–1994) – prezydent Opola (październik 1948 – czerwiec 1950), a następnie przewodniczący Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Opolu (czerwiec–lipiec 1952). Zastępca przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu (1952–1956). Przewodniczący Komitetu budowy Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu.

6) Procek	Przedst. Kom. Woj. PZPR Opole
7) Ziętek	Z-ca przew. Prez. WRN Katowice

Równocześnie tworzy się Komisje:

- 1) Komisja do przydziału mieszkań.
- 2) Komisja do obsady personalnej.

W dalszym ciągu Tow. Beczała omawia, że konieczne jest w pierwszym rzędzie załatwienie następujących spraw:

- 1) Sprawy personalne (personelu urzędującego), za które to sprawy czyni się odpowiedzialnym Tow. Tow. Procka, Jurzaka i Wojtaszka.
- 2) Sprawy personalne (personelu plenum Rady i Komisji), za które to czyni się odpowiedzialnymi Tow. Tow. Grełę, Kołodzieja i Wilczka.
- 3) Sprawy lokalowe i gospodarcze, za które to czyni się odpowiedzialnymi Tow. Tow. Mrochenia, Rombalskiego i Skalskiego.
- 4) Sprawy finansowe.
- 5) Sprawy wzmocnienia Prezydium Miejskiej RN w Opolu a zwłaszcza Wydziału Budowlanego i Gospodarki Komunalnej z uwagi na wzmożoną pracę.

Tow. Ziętek zwrócił uwagę Prezydium MRN winno natychmiast odstawić do dyspozycji zespołu organizacyjnego przynajmniej 20 pokoi sublokatorskich, ażeby delegowani pracownicy mogli od zaraz zamieszkać w Opolu. Następnie kierownicy Wydziałów winni natychmiast przystąpić do montowania swych Wydziałów.

Zatwierdzeni na kierowników Wydziałów Tow. Tow.:

Wojtaszek – Wydział Kadrowy

Mackiewicz – Wydział Finansowy

Winni od 20 bm. urzędować w Opolu i montować swoje wydziały.

Prezydium WRN w Katowicach wysłał na delegacje służbową szereg pracowników koniecznych do organizacji Prezydium WRN w Opolu. Następnie Przewodniczący WRN w Opolu zreferował sprawy lokalowe, oświadczając, że sprawy lokali biurowych dla Komitetu Woj. PZPR, Zarządu Woj. ZMP, Prezydium WRN, Prezydium PRN, Okręgowej Rady Związków Zawodowych, ZSL, MO i UBP są już załatwione i ww. urzędy i instytucje mają już budynki na swoje lokale biurowe przydzielone.

Co do mieszkań przydzielono już 13 dla różnych władz i 30 pokoi sublokatorskich dla ZMP przydzielono 13 pokoi jako sublokatorów, w tej chwili pozostaje do dyspozycji 20 mieszkań wolnych dwu i trzech pokojowych i 26 pokoi pojedynczych.

Tow. Beczała oświadcza, że to wszystko mało i że należy usunąć z Opoli około 60 adwokatów i wtedy uzyska się 60 mieszkań.

Władze kwaterunkowe winne ścieśniać lub usuwać ludzi niezatrudnionych w Opolu jak również z mieszkań wydzielać pokoje sublokatorskie.

Ob. Ziętek oświadcza, że do sprawy mieszkaniowej należy przystąpić energicznie a nie tak jak dotychczas Prezydium MRN załatwiało to. Potrzebna jest uchwała MRN, ażeby zmniejszyć powierzchnię metrów kwadratowych na jednego najemcę z 18 m² do 15, a nawet w razie potrzeby na mniej jak również Prezydium MRN musi przejść do pracy systematycznej a nie dorywczej.

Tow. Procek referuje, że sprawy mieszkaniowe mogą być szybciej załatwione i mieszkań można uzyskać kilkaset przy pomocy silnej akcji miejskiej i społecznej.

Należałoby od dzisiaj wytypować z zakładów pracy około 30 ludzi, którzy przy współudziale pracowników Prezydium MR przeszliby całe miasto i wynotowali mieszkania, zaznaczając kto mieszka, gdzie pracuje, ilu ma członków rodziny i jakie mieszkanie zajmuje. Na podstawie powyższych prac Prezydium MRN natychmiast będzie wydawać orzeczenia co do przydziału i usunięcia mieszkań.

Paląca jest kwestia załatwienia mieszkań służbowych z Dyrekcją Okręgową Kolei Państwowych, gdyż w budynkach PKP można by uzyskać około 80 mieszkań dużych komfortowych, a mieszkania powyższe zajmują dotychczas ludzie niepracujący w Opolu i przyjeżdżający tu tylko dorywczo, a są to mieszkania duże składające się nie raz z siedmiu do ośmiu pokoi, a zamieszkałe są przez dwie osoby.

Również około 30 mieszkań można by uzyskać od pracowników Dyrekcji Lasów Państwowych, którzy byli przeniesieni z Bytomia, otrzymali mieszkania służbowe, a nie zajęli ich.

Takich przykładów jest szereg i po dokładnym skontrolowaniu powyższych mieszkań przez organa społeczne będzie można uzyskać kilkaset komfortowych mieszkań.

Tow. Ziętek oświadcza, że Przewodniczący W. Komisji Lokalowej w Katowicach jest Tow. Rombalski i ten z kilkoma urzędnikami przyjedzie na miejsce i od 20 czerwca br. sprawy odwołań będą natychmiast na miejscu załatwiane.

Ustalono, że Tow. Skalski i MK PZPR są odpowiedzialni za przeprowadzenie ścięnięcia mieszkańców, otrzymanie odpowiedniej ilości wolnych mieszkań i przydział mieszkań dla nowych władz.

Również zwrócono uwagę, że z miejscowości przyległych do Opoła uzyska się część mieszkań.

Tow. Procek oświadcza, że w Opolu jest szereg rodzin niepracujących nigdzie jak również z prywatnej inicjatywy, którzy w 1945 r. otrzymali przydział mebli poniemieckich na większą ilość pokoi i obecnie wskazanym by było część tych mebli przydzielić dla Tow. nowych władz nieposiadających urządzenia.

Tow. Beczała oświadcza, że w tej chwili Prezydium MRN otrzymało kredyty 3 000 000 zł na remont i adaptacje w budynkach przeznaczonych na urzędy i kredyty te muszą być w tym miesiącu zużyte.

Poza tym Prezydium MRN ma w tej chwili 30 000 000 zł na remont i przeróbkę mieszkań.

Do 4-ch dni tj. do czwartku Prezydium MRN winno zrobić zapotrzebowanie dodatkowe na kredyty do remontu budynków mieszkalnych.

Przewodniczący Prezydium MRN Tow. Skalski oświadcza, że do końca r. przy pomocy przedsiębiorstwa Miejskiego, SPB, PPB jest w stanie przerobić 100 000 000 zł i zyska na tym około 76 mieszkań. Roboty te są możliwe jednak w wypadku otrzymania materiałów.

Tow. Beczała oświadcza, że Prezydium MRN winno w jak najkrótszym czasie zrobić zapotrzebowanie na potrzebne materiały.

W najbliższym czasie winny być zrobione zapotrzebowania na urządzenia biurowe dla wszystkich urzędów.

Prawdopodobnie zapotrzebowanie powyższe jak również obliczenia na potrzebne kredyty zrobił Tow. Rombalski jednak z uwagi na jego nieobecność dokładnie nikt tej sprawy nie mógł wyjaśnić.

Natychmiast również winna nastąpić dyslokacja Wydziałów Prezydium WRN.

Przydziały mieszkań nie może dokonać Prezydium MRN bez zgody wyznaczonej komisji do przydziału mieszkań.

Z uwagi na to, że organizacja Prezydium WRN w Opolu winna jak najszybciej nastąpić należy natychmiast przystąpić do wytypowania kierowników Wydziałów jak również do zatwierdzenia ich.

Wszystkie komisje winny również natychmiast przystąpić do pracy tak, ażeby do tygodnia widać już było efektywną pracę.

Na tym protokół zakończono.

Opole, dnia 19 czerwca 1950 r.

Protokolant:
Sira

Przewodniczył:
Beczala

Dokument nr 6

*Podział administracyjny województwa opolskiego z czerwca 1950 r.*⁴⁴

Źródło: APKat., KW PZPR w Katowicach, sygn. 250, k. 25 (oryginał, mps).

Podział administracyjny województwa opolskiego

Nazwa powiatu – miasta wydzielonego	Ilość						
	miast	gmin	w tym		gromad	powierzchnia w km ²	ludność – stan na 1 I 1949 r.
			jednostkowych	zbiorowych			
Ogółem	24	136	2	134	980	9410	859 428
1. brzeski	2	8	–	8	60	605	69 493
2. głubczycki	3	10	–	10	75	692	47 158
3. grodkowski	2	8	–	8	68	520	27 915
4. kluczborski	3	7	–	7	54	555	44 768
5. kozielski	1	10	–	10	75	663	77 279

⁴⁴ Dokument w dniu 28 VI 1950 r. wpłynął do Wydziału Administracyjno-Samorządowego KW PZPR w Katowicach. Fragment dotyczący województwa opolskiego.

6. namysłowski	1	8	-	8	51	501	32 438
7. niemodliński	1	7	-	7	75	605	28 962
8. nyski	2	13	-	13	96	690	51 814
9. oleski	2	10	-	10	60	893	50 076
10. opolski	1	20	-	20	137	1 396	130 484
11. prudnicki	3	11	-	11	91	799	78 097
12. raciborski	-	10	-	10	63	501	53 600
13. strzelecki	3	14	2	12	75	892	82 824
Miasta wydzielone, stanowiące powiaty miejskie							
1. Nysa	1	-	-	-	-	24	14 396
2. Opole	1	-	-	-	-	31	44 630
3. Racibórz	1	-	-	-	-	43	25 494

Dokument nr 7

Protokół z posiedzenia konstytuującego oraz pierwszej uroczystej sesji Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu odbytej dnia 7 lipca 1950 r. w sali Państwowego Teatru Ziemi Opolskiej w Opolu (fragmenty).

Źródło: APO, PWRN w Opolu, sygn. 1, k. 1-14 (oryginał, mps).

Przewodniczący, członek Rady Państwa ob. Kołodziejski, a następnie na sesji radny Woj. RN ob. Roman Adolf.

Sekretarz – radna Woj. RN ob. Kolb Jadwiga

Stenograf – ob. Budziaszek Bronisław

Obecni: delegaci do Woj. RN w Opolu z Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych Woj. Opolskiego, z partii politycznych, z ORZZ, z ZMP, Ligi Kobiet, a następnie radni Woj. RN w liczbie 75 na ogólną liczbę 90 delegatów, a mianowicie:

1. Adamowicz Danuta
2. Białas Andrzej
3. Biernatowa Katarzyna
4. Buczyński Jan
5. Bartel Czesław
6. Brzeziński Aleksander
7. Berger Małgorzata
8. Chudała Stanisław
9. Drapac Józef
10. Drozd Stanisław
11. Dykas Edward
12. Dziewałtowski Stanisław
13. Działa Piotr
14. Filipczyk Ryszard
15. Fiszerowa Wilhelmina
16. Fuchsowa Halina
17. Gromotko Gertruda
18. Gilewicz Bronisław
19. Gorzołka Małgorzata
20. Goli Augustyn
21. Głusek Franciszek
22. Gołąb Krystyna
23. Huzar Karol
24. Hahn Henryk
25. Jurzak Szczepan
26. Jegliczka Jerzy
27. Jacenków Marian
28. Janota Józef
29. Kolb Jadwiga
30. Kotow Władysław
31. Krzemiński Zygmunt
32. Kocur Jan
33. Kubajewski Daniel
34. Kuska Tadeusz
35. Kazuch Alojzy
36. Kośmider Józef
37. Kowalski Augustyn
38. Kalabis Antoni
39. Kowalik Małgorzata
40. Krawiec Bronisława
41. Koczy Jan
42. Lipiński Karol
43. Larysz Alojzy
44. Mikołajczyk Karol
45. Mura Marta

46. Mrocheń Jan
47. Mika Paweł
48. Mędrak Zygmunt
49. Machocki Edward
50. Olearka Julianna
51. Pordzik Karol
52. Radomska Bronisława
53. Roman Adolf
54. Rydecki Wacław
55. Socha Paweł
56. Słowik Józef
57. Święcicka Wiesława
58. Sieprawska Jadwiga
59. Stebeliński Józef
60. Stocki Stanisław
61. Stelmachowicz Zygmunt
62. Szulc Augustyn
63. Szciec Franciszek
64. Szydło Antoni
65. Sznabel Teofil
66. Tkocz Karol
67. Tomala Jan
68. Tomczak Teofil
69. Tempka Franciszek
70. Wilczek Edward
71. Wysocki Bolesław
72. Winnicka Stefania
73. Zagórowski Aleksander
74. Zawiślak Franciszek
75. Zakrzewski Stanisław

Nieobecni usprawiedliwieni:

1. Fidler Paulina
2. Góral Stanisław
3. Gardas Władysław
4. Hulka Genowefa
5. Kostka Paweł
6. Klecha Barbara
7. Nowak Roman
8. Orłowska Weronika
9. Odyjas Aniela
10. Pierogowa Marta
11. Przybysz Zygmunt
12. Respondek Klara
13. Solski Władysław

14. Sokołowski Jan
15. dr Wróblewska

Ponadto: Wicepremier Rządu RP Gen. Aleksander Zawadzki. Przewodn. Prez. Woj. RN Katowice Inż. Jaszczuk Bolesław⁴⁵
Zastępca przewodniczącego Woj. RN Ob. Ziętek Jerzy
Zastępca przewodniczącego Woj. RN Ob. Lewicka Jadwiga
Członek Prez. Woj. RN Katowice – Bachowski Władysław
przedstawiciel Prez. Woj. RN Wrocław, przedstawiciele partii politycznych, Armii Radzieckiej i Wojska Polskiego, władz, organizacji społecznych i zawodowych, społeczeństwo.

Pkt 1. Posiedzenie rozpoczęło się o godz. 16:40.

Po odegraniu hymnu państwowego i po gorącej owacji na cześć przybyłych przedstawicieli Rady Państwa i Rządu posiedzenie otwiera i zagaja członek Rady Państwa i Rządu posiedzenie otwiera i zagaja członek Rady Państwa ob. Kołodziejski. Omawia znaczenie utworzenia nowego województwa, charakteryzuje jego stosunki ludnościowe, gospodarcze i zaznajamia zebranych z przepisami dotyczącymi ukonstytuowania się Wojewódzkiej Rady Narodowej jako organu władzy ludu pracującego w nowym województwie.

Powołanie Wojewódzkiej Rady Narodowej.

[...]

Przewodniczący wzywa wszystkich obecnych zgłoszonych delegatów do złożenia ślubowania.

Delegaci obecni w liczbie 75 składają ślubowanie.

Po złożeniu ślubowania przewodniczący ob. Kołodziejski w imieniu Rady Państwa stwierdza prawidłowość powołania Wojew. Rady Narod. w Opolu i ogłasza pierwszą sesję WRN w Opolu za otwartą. Przewodniczący prosi radnych o zgłaszanie kandydatów na przewodniczącego sesji i sekretarza.

Pkt 2. Na wniosek radnego Machockiego Edwarda Rada wybiera jednogłośnie przewodniczącym sesji ob. Romana Adolfa, a sekretarzem ob. Kolb Jadwigę.

[...]

45 Bolesław Borys Jaszczuk (1913–1990) – ur. w Warszawie. Działacz komunistyczny, poseł na Sejm PRL II, IV oraz V kadencji. Z wykształcenia inżynier. Od 1933 r. członek KZMP. W latach 1942–1943 jeden z dowódców Gwardii Ludowej. Więziony w niemieckich obozach koncentracyjnych Auschwitz i Mauthausen-Gusen. W latach 1947–1948 wiceprezydent m.st. Warszawy. Od 1948 r. aktywista PZPR. W okresie od 1948 r. do 1952 r. wojewoda katowicki, a następnie przewodniczący PWRN w Katowicach. Od 21 XI 1952 r. do 20 II 1957 r. minister energetyki. W latach 1957–1959 zastępca przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów. Ambasador PRL w Moskwie (1959–1963). W 1971 r. wykluczony z PZPR. Za: www.bs.sejm.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

Uchwała nr 1/50

Rada Uchwała zaproponowany przez przewodniczącego sesji porządek obrad jak następuje:

1. referat Wicepremiera Rządu ob. Gen. A. Zawadzkiego o zadaniach i funkcjonowaniu co do liczebności i obsady stałych komisji WRN,
2. wybór komisji, mającej na celu opracowanie i przedłożenie Radzie projektu co do liczebności i obsady stałych komisji WRN,
3. uchwalenie tymczasowego regulaminu obrad,
4. wybór Prezydium WRN,
5. wybór komisji WRN.

[...]

Uchwała nr 2/50

Po referacie ob. Fuchsowej Rada jednogłośnie uchwała tymczasowy regulamin obrad.

Przewodniczący sesji oznajmia przystąpienie do wyborów Prezydium Woj. RN w Opolu z tym, że na sesji bieżącej będą wybrani: Przewodniczący Prezydium, Z-ca Przewodniczącego, Sekretarz oraz dwóch Prezydium, zaznajamia radnych z trybem przeprowadzenia wyboru i prosi o zgłaszanie kandydatów.

Radna ob. Gorzołkowa zgłasza na Przewodniczącego Prezydium kandydaturę radnego ob. Jurzaka Szczepana podając krótką jego charakterystykę.

Radny ob. Krzemiński zgłasza imieniem Klubów Radnych WRN następujące kandydatury:

na Z-cę Przewodniczącego radnego	ob. Mrochenia Jana
na Sekretarza	ob. Wilczka Edwarda
na Członek Prezydium	ob. Dr Jacobyego Norberta
na Członek Prezydium	ob. Barona Jana.

Po stwierdzeniu przez przewodniczącego sesji, że radni nie zgłaszają żadnych dalszych kandydatów, przewodniczący powołuje komisję skrutacyjną w składzie:

przewodniczący radny	ob. Mędrek Zygmunt
członkowie:	radny ob. Brzeziński Aleksander
	radny ob. Zagórowski Aleksander

Przewodniczący komisji skrutacyjnej rozdaje kartki wyborcze, a następnie odbywa się tajne głosowanie.

Po głosowaniu komisja skrutacyjna udaje się celem obliczenia wyniku wyborów.

Przewodniczący sesji dla wykorzystania czasu zarządza przystąpienie do pkt. 5 porządku obrad, tj. do wyboru komisji Wojew. Rady Narodowej.

Radna Sieprawska Jadwiga – przewodnicząca komisji powołanej przez Radę dla przygotowania i opracowania składu komisji składa sprawozdanie z prac komisji i proponuje podjęcie przez Radę następującej uchwały:

Uchwała 3/50

W oparciu o wytyczne zawarte w uchwale Rady Państwa z dnia 12 V 1950 r. w sprawie powołania i działalności komisji rad narodowych Wojewódzka Rada Narodowa w Opolu, zebrana na uroczystej sesji w dniu 7 lipca 1950 r. postanawia:

1. powołać następujące stałe Komisje Wojewódzkiej Rady Narodowej

a/ Finansów, Budżetu i Planu

b/ Oświaty i Kultury

c/ Rolnictwa i Leśnictwa

d/ Budownictwa

e/ Komunikacyjną

f/ Zdrowia

g/ Pracy i Pomocy Społecznej

h/ Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej

i/ Handlu

[...]

Przewodniczący komisji skrutacyjnej ob. Mędrak odczytuje protokoły komisji skrutacyjnej z dokonanych wyborów Prezydium Woj. RN i przekazuje je przewodniczącemu sesji.

Przewodniczący sesji stwierdza na podstawie protokołów komisji skrutacyjnej, że: Przewodniczącym Prezydium Woj. RN w Opolu został wybrany ob. Jurzak Szczepan, Z-cą Przewodniczącego Prezydium Woj. RN w Opolu został wybrany ob. Mrocheń Jan,

Sekretarzem Prezydium Woj. RN w Opolu został wybrany ob. Wilczek Edward, zaś Członkami Prezydium Woj. RN w Opolu wybrani zostali Ob. Ob. dr Jacoby Norbert i inż. Baron Jan.

Zebrani burzliwie manifestują na rzecz nowo wybranego Prezydium.

Nowo wybrany Przewodniczący Prezydium ob. Jurzak dziękuje za wybór i imieniem Prezydium Woj. RN w krótkim przemówieniu przedstawia program pracy nowego Prezydium i prosi wszystkich obywateli o szczerą współpracę i pomoc dla dobra Polski Ludowej i realizacji socjalizmu.

Z kolei przemawia Przewodniczący Prezydium Woj. RN Katowice ob. inż. Jaszczuk Bolesław i życzy nowemu Prezydium i nowej Radzie jak najlepszych wyników i osiągnięć w pracy.

Przewodniczący sesji udziela głosu radnej ob. Świąćkickej, która imieniem młodzieży ZMP-owskiej składa deklarację i zobowiązania ofiarnej pracy, gorliwszej nauki, zacieśnienia silnej więzi między ludnością napływową a autochtoniczną, pomocy w realizacji planu 6-letniego i budowy socjalizmu w Polsce.

Ob. Kubiczek relacjonuje, że do Prezydium sesji wpłynęły 64 telegramy gratulacyjne od różnych instytucji, zakładów pracy, spółdzielni produkcyjnych i organizacji młodzieżowych z okazji powstania nowego Województwa i powołania nowych jego władz. Wśród tych depeesz znajduje się 49 rezolucji z konkretnymi zobowiązaniami dla uczczenia dzisiejszej uroczystości i podaje niektóre wyjątki z tych zobowiązań.

[...]

Przewodniczący sesji dziękuje przedstawicielom Rady Państwa, Rządu, partii i stronnictw politycznych, delegacjom zakładów pracy i spółdzielni produkcyjnych oraz licznie zebranej publiczności i zamyka pierwszą uroczystą sesję Wojew. Rady Narod. w Opolu o godz. 20:30

Sekretarz
Uroczystej Sesji Wojewódzkiej
Rady Narodowej w Opolu
(Kolb Jadwiga)

Przewodniczący
Uroczystej Sesji Wojewódzkiej
Rady Narodowej w Opolu
(Roman Adolf)

Dokument nr 8

Protokół z pierwszego posiedzenia Egzekutywy KW PZPR w Opolu z dnia 24 lipca 1950 r.

Źródło: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 242, k. 2–4 (oryginał, mps).

Opole, dnia 24 VII 1950 r.

Protokół nr 1

z posiedzenia prow. Egzekutywy KW PZPR w Opolu odbytej w dniu 24 VII 1950 r.

Obecni tow. tow.	I-szy Sekretarz KW PZPR	tow. Nowak ⁴⁶
	II-gi Sekretarz KW PZPR	tow. Procek
	Przewodniczący WRN	tow. Jurzak
	Kier. Wydz. Prop. Ośw. i Kult. KW PZPR	tow. Kubiczek
	Przewodniczący WKKP	tow. Siuciak ⁴⁷

46 Roman Nowak (1900–1980) – ur. w Chorzowie Starym. Działacz komunistyczny, uczestnik II i III powstania śląskiego. Od 1921 r. członek Komunistycznej Partii Górnego Śląska, a następnie KPP. W latach 1925–1926 oraz 1932–1934 przebywał w ZSRR w szkole leninowskiej i na aspiranturze. W latach 1937–1938 przebywał w Czechosłowacji, po czym wyjechał do Boliwii. Podczas pobytu w Ameryce Południowej działał w Polskim Związku Demokratycznym, Związku Słowiańskim, Komitecie Pomocy Polsce i Komitecie Pomocy Rosji Radzieckiej. Po powrocie do Polski, w 1946 r., wstąpił do PPR i rozpoczął pracę w aparacie partyjnym: II sekretarz KW PPR/PZPR w Katowicach (1947–1950), I sekretarz KW PZPR w Opolu (1950–1956), przewodniczący CKKP (1956–1968). Zastępca członka (1947–1954), a następnie członek KC PZPR (1954–1968). W 1956 r. członek BP KC PZPR. W latach 1957–1969 członek Rady Państwa. Poseł na Sejm Ustawodawczy (1947–1952) i Sejm PRL I–IV kadencji (1952–1969). Od 1969 r. na emeryturze. Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.); M. Patelski, *Oni rządzą województwem opolskim (pierwszy z pierwszych sekretarzy: Roman Nowak)*, „Indeks”, nr 1–2 (2010), s. 69–71.

47 Kazimierz Siuciak (1902–1992) – ur. w Konieczkowej (w II RP w woj. lwowskim, obecnie w woj. podkarpackim). Działacz komunistyczny, górnik. W latach 1931–1947 we Francji, członek Francuskiej Partii Komunistycznej (1931–1946). W latach 1941–1942 – członek Ruchu Oporu FPK. W 1945 r. wstąpił do PPR. W latach 1945–1946 wicekonsul RP we Francji. W 1947 r. powrócił do Polski, podjął pracę jak instruktor w Zarządzie Głównym Związku Zawodowego Górników w Katowicach. W latach 1948–1950 członek katowickiej WKKP, a następnie przewodniczący opolskiej WKKP (1950–1957). Członek Egzekutywy KW PZPR w Opolu (1950–1956). Od 1960 r. na emeryturze. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 7172, Akta osobowe: Kazimierz Siuciak, k. 1.

Porządek obrad:

1. Sprawy personalne.
2. Przygotowanie do akcji sprawozdawczej V Plenum KC.
3. Sprawy organizacyjne.
4. Sprawy mieszkaniowe.
5. Ustalenie porządku dziennego na następne posiedzenie Egzekutywy.

Do punktu 1-go. Sprawy personalne.

Tow. Siuciak Przewodniczący WKKP przedstawił członkom Egzekutywy tow. Cichonia Władysława na członka WKKP.

Po dokładnym przeanalizowaniu kandydatury tow. Cichonia oraz jego życiorysu i charakterystyki.

Postanowiono:

Tow. Cichonia zatwierdzić na członka WKKP.

Następnie tow. Siuciak na członka WKKP przedstawił kandydaturę tow. Marcala oraz na referenta WKKP tow. Kopra Józefa.

Po dokładnym przedyskutowaniu powyższych kandydat jak również przeanalizowaniu życiorysów i charakterystyk.

Postanowiono:

Tow. Marcala zatwierdzić na członka WKKP, natomiast tow. Kopra na referenta WKKP.

Do punktu 2-go. Przygotowanie do akcji sprawozdawczej V Plenum KC.

Tow. Nowak I-szy Sekretarz KW PZPR omówił sprawę przygotowania Konferencji Wojewódzkiej, która odbędzie się w dniu 28 VII 1950 r. podkreślając, że konferencja ta ma być przygotowana odpowiednio jak ze strony politycznej tak również technicznej.

Po obszernej dyskusji nad zorganizowaniem konferencji, która musi być zorganizowana odpowiednio jako pierwsza w Województwie Opolskim.

Postanowiono:

Za dekorację sali odpowiedzialnym uczynić Wydział Propagandy, za stronę techniczną Wydział Organizacyjny.

Do punktu 3-go. Sprawy organizacyjne.

W dniu 29 VII 1950 r. należy odbyć naradę z Sekretarzami KP i KM w sprawie przeniesienia Uchwał V Plenum KC.

Po przedyskutowaniu sprawy przenoszenia Uchwał V Plenum KC.

Postanowiono:

W dniu 5 i 6 sierpnia zwołać Konferencje Powiatowe i Miejskie jak również należy opracować kalendarzyk tych konferencji i na każdą jedną wytypować przedstawiciela KW.

Po konferencjach powiatowych należy przenieść Uchwały V Plenum KC na Kom. Gm., Kom. Zakł., POP, OOP. Wydział Organizacyjny KW opracuje kalendarzyk konferencji gminnych, Kom. Zakł. POP i OOP do czwartku.

Postanowiono:

Przeniesienie Uchwał V Plenum KC zakończyć do dnia 1 IX 1950 r.

Do punktu 4-go. Sprawy mieszkaniowe.

Tow. Walczak zdał sprawozdanie, którzy pracownicy KW mają już mieszkania zaznaczając, że mieszkań jeszcze nie mają tow. tow. Siuciak, Jabłońska⁴⁸ i Gumnior⁴⁹.

Po przedyskutowaniu powyższej sprawy.

Postanowiono:

Zobowiązać tow. Walczaka, aby do dnia 26 VII br. znalazł mieszkania dla ww. towarzyszy oraz tow. Jurzaka Przew. WRN, aby dopilnował pracy Komisji Kwaterunkowej przy WRN.

Do punktu 5-go. Ustalenie porządku dziennego następnego posiedzenia Egzekutywy.

1. Sprawozdanie z rozwoju Spółdz. Prod. (Wydz. Rolny KW PZPR, Wydz. Spół. Prod. WRN)

a. Podjęcie rezolucji (Dopilnuje Wydz. Org. KW PZPR)

2. Akcja żniwna – Wydział Rolny WRN.

a. Indywidualne gospodarstwa.

b. PGR.

c. Spółdz. Prod.

d. POM.

3. Sprawy organizacyjno-personalne.

a. Plan pracy posiedzeń Egzekutywy KW.

b. Plan pracy poszczególnych wydziałów KW PZPR.

Następne posiedzenie Egzekutywy ustalono na dzień 27 VII 1950 r. godz. 16-ta.

I-szy Sekretarz KW PZPR

(Nowak Roman)

Dokument nr 9

Protokół nr 4 z posiedzenia Sekretariatu KW PZPR Opole odbytego w dniu 8 sierpnia 1950 r.

Źródło: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 533, k. 1-2 (oryginał, mps).

48 Józefa Jabłońska (ur. 1919 r.) – ur. w Miechowie (ówcześnie w woj. kieleckim). W latach 1950–1954 kierownik Wydziału Kobięcego KW PZPR w Opolu.

49 Franciszek Gumnior (1907–1998) – ur. w Tangermünde (w ówczesnej Prowincji Saksonia, obecnie Saksonia-Anhalt). Działacz komunistyczny, robotnik. Członek KPD od 1930 r., w latach 1934–1937 w więzieniu (Strzelce Wielkie) za zdradę stanu, a następnie do 1945 r. w obozach koncentracyjnych (Sachsenhausen, Ryga, Buchenwald). W latach 1946–1954 sekretarz i I sekretarz komitetów powiatowych PPR, a następnie PZPR w Kluczborku (1947–1948, 1949–1950), Gliwicach (1949), Brzegu (1951–1953) i Oleśnie (1953–1954). W latach 1954–1956 sekretarz ZW TPPR w Opolu. W latach 1950–1951, 1953 i 1957–1962 pracownik KW PZPR w Opolu (instruktor, zastępca kierownika i kierownik Wydziału Organizacyjnego, a następnie zastępca kierownika ds. skarg i zażeń I Sekretariatu). Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 5365, Akta osobowe: Franciszek Gumnior, k. 1.

Obecni tow. tow. Nowak, Procek, Jurzak, Kubiczek, Kubajewski⁵⁰.
Zaproszony tow. Grela.

Porządek obrad:

1. Omówienie spraw do załatwienia poleconych przez KC.
2. Sprawa umieszczenia Wojskowej Prokuratury Sądowej.
3. Ustalenie podziału pracy prow. Egzekutywy KW.

Do punktu 1-go. Omówienie sprawa do załatwienia poleconych przez KC.

Tow. Kubiczek przedstawił członkom Sekretariatu jakie sprawy ma do załatwienia w najbliższym czasie, jedną z ważnych spraw to jest nabór na Wojewódzką Szkołę Partyjną, drugą z kolei to rozpoczęcie nowego roku szkolnego.

Tow. Grela również przedstawił członkom Sekretariatu jakie ważne zagadnienia stoją przed Wydziałem Administracyjno-Samorządowym.

1. Wybory Władz Zarządów i Kół PCK.
2. Utworzenie Sądu Apelacyjnego na terenie naszego Wojew.
3. Powołanie ZLP.

Po przedyskutowaniu powyższych spraw tow. Nowak zabierając głos podkreśla, że przed Wydziałem Administracyjno-Samorządowym stoją bardzo poważne zagadnienia i do tej pory Wydział ten nie ma obsadzonych wolnych etatów i tą sprawę należy w jak najkrótszym czasie załatwić.

Postanowiono:

a. Aby Wydział Kadr wspólnie z Wydz. Adm. Sam. w jak najkrótszym czasie obsadzili wolne etaty.

Do punktu 2-go. Sprawa umieszczenia Wojskowej Prokuratury Sądowej.

Tow. Nowak mówi, że również ważną placówką na naszym terenie jest Wojskowa Prokuratura Sądowa, z powodu tego, że w naszym województwie mamy dużo jednostek wojskowych należałoby się tą sprawą zająć i Prokuraturę Wojskową umieścić w odpowiednim budynku.

Po dokładnym przedyskutowaniu powyższej sprawy.

Postanowiono:

a. Przeanalizować jeszcze raz powyższą sprawę na posiedzeniu WRN i PZUW przenieść do innego budynku, a w budynku PZUW umieścić Wojskową Prokuraturę, sprawę powyższą oddać do załatwienia Wojewódzkiej Komisji Lokalowej.

Do punktu 3-go. Podział pracy członków prow. Egzekutywy KW.

1. Tow. Nowak I-szy Sekretarz KW odpowiedzialny za następujące Wydziały: Wydział Kadr, Ekonomizny, WKKP, Rolny, Wyznaniowy, WUBP, Wojsko, Sądy.

50 Daniel Kubajewski (ur. 1923 r.) – ur. w Orli (w ówczesnym woj. białostockim). Szef PUBP we Włocławku (luty–maj 1945), szef PUBP w Grudziądzu (lipiec 1945 – grudzień 1948), p.o. szefa WUBP w Opolu (maj 1950 – maj 1951), szef WUBP w Białymstoku (czerwiec 1951 – styczeń 1953), szef WUBP we Wrocławiu (styczeń 1953 – wrzesień 1954), zastępca szefa Inspektoratu Wiejskiego przy ministrze bezpieczeństwa publicznego (październik – grudzień 1954), wicedyrektor Departamentu V KdsBP (kwiecień 1955 – maj 1956). W latach 1957–1960 pracownik Akademii Sztabu Generalnego, od 1963 do 1989 r. służba poza organami bezpieczeństwa: szef Wydziału II Oddziału I Sztabu KBW (marzec 1963 – czerwiec 1964), adiunkt w Akademii Sztabu Generalnego (wrzesień 1966 – luty 1989). Za: K. Pogorzelski, *Sprawa katyńska w oczach mieszkańców Białostocczyzny*, „Biuletyn IPN”, nr 10–11 (2007), s. 125.

2. Tow. Procek II-gi Sekretarz KW odpowiedzialny za następujące Wydziały: Wydział Organizacyjny, Ogólno-Administracyjny, Rady Związków Zawodowych.

3. Tow. Kubiczek Kierownik Wydziału Prop. KW odpowiedzialny za następujące Wydziały: Wydział Propagandy, Szkolenia Partyjnego, organizacje młodzieżowe, Wydział Kobiety, Łączność z SD.

Dodatkowy punkt. Zatwierdzenie projektu pomnika Armii Radzieckiej.

Tow. Kubiczek przedstawił członkom Sekretariatu plany i projekty pomnika Armii Radzieckiej jaki chcą postawić na rynku w Strzelcach Opolskich członkowie TPPR.

Po dokładnym przedyskutowaniu powyższej sprawy.

Postanowiono:

Projekt pomnika Armii Radzieckiej zatwierdzić.

Dodatkowy punkt. Sprawa tow. Kłosa.

Tow. Procek zreferował sprawę tow. Kłosa, który prawdopodobnie jest Świadkiem Jehowy bo z chwilą, gdy jego szwagier został zatrzymany przez milicję tow. Kłosa przeprowadzał interwencję, że on jest pracownikiem KW i szwagra natychmiast mają zwolnić.

Po przedyskutowaniu powyższej sprawy.

Postanowiono:

Sprawę tow. Kłosa przekazać na POP.

Dodatkowy punkt. Sprawa zatwierdzenia pracowników do KW.

1. Tow. Brommer	–	na Kier. Wydz. Kadr.
2. Tow. Bedyński ⁵¹	–	do Wydziału Propagandy
3. Tow. Zagawa ⁵²	–	
4. Tow. Dziekan ⁵³	–	Z-ca Kierownika Wydz. Org.

51 Romuald Bedyński (1920–1987) – ur. w Goszczynie (w ówczesnym woj. warszawskim). Działacz społeczny i polityczny. Więzień obozów hitlerowskich w Dachau, Buchenwaldzie i Leutmeritz. Członek PPS (od 1945 r.), a następnie PZPR. Sekretarz KM PPS, a następnie KM PZPR w Otmuchowie (1948–1949). W latach 1949–1950 kierownik Wydziału Propagandy KP PZPR w Grodkowie, a następnie instruktor i zastępca kierownika Wydziału Propagandy KW PZPR w Opolu (1950–1951). I sekretarz KP PZPR w Raciborzu (1951–1952). W latach 1954–1956 kierownik Wydz. Propagandy, a następnie sekretarz organizacyjny KW PZPR w Opolu (1956–1971). Z pracy w aparacie zrezygnował ze względu na problemy ze wzrokiem. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 4558, Akta osobowe: Romuald Bedyński, k. 1, 26, 29, 55, 85, 87, 99.

52 Feliks Zagawa (ur. 1919 r.) – ur. w Łyszkowicach (w ówczesnym woj. warszawskim). Pracownik aparatu partyjnego PPR i PZPR. Członek PPR (od 1945 r.), a następnie PZPR (od 1948 r.). II sekretarz KP PPR w Nysie (1947–1948), I sekretarz KM PPR/PZPR w Głuchołazach (1948 r.), I sekretarz KP PZPR w Nysie (VII 1950–VII 1951). Zastępca kierownika Wydziału Administracyjnego, Wydziału Kadr KM PZPR w Opolu, I sekretarz KM PZPR w Opolu (1953–1956, 1958–1959). Członek Egzekutywy KW PZPR w Opolu (1955–1956). Od grudnia 1959 r. poza aparatem partyjnym. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 7962, Akta osobowe: Feliks Zagawa, k. 1.

53 Czesław Dziekan (1908–1978) – ur. w Czeladzi (w II RP w woj. kieleckim). Pracownik aparatu partyjnego PPR i PZPR, z zawodu murarz. Członek KPP (1935–1937), PPR (1945–1948), a następnie PZPR. Wiceburmistrz Czeladzi (1945), sekretarz KP PPR w Nysie (1945), II sekretarz KP PPR w Strzelcach Opolskich (1945–1946), II sekretarz KP PPR w Oleśnicy (1946), I sekretarz KM PPR w Nysie (1946), I sekretarz KP PPR w Lublińcu (1947), I sekretarz KP PZPR w Nysie (1948–1950). Od 1950 r. w KW PZPR w Opolu jako: zastępca kierownika (1950), a następnie kierownik Wydziału Rolnego (1950–1955), a także kierownik Wydziału Administracyjnego (1955–1956). Członek Egzekutywy KW PZPR w Opolu (1950–1953). Od 1957 r. poza aparatem partyjnym. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 5057, Akta osobowe: Czesław Dziekan, k. 1–2; www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

Postanowiono:

Ww. towarzyszy zatwierdzić na pracowników KW.

I-szy Sekretarz KW PZPR
 (Nowak Roman)

Dokument nr 10

Wykaz etatowego aparatu partyjnego Województwa Opolskiego. Stan na dzień 10 VIII 1950 r.

Źródło: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 2895, k. 33 (oryginał, mps).

Komitet	Prac. polityczni					Prac. techniczni					Prac. fizyczni					Ogółem	
	ogółem	Ślązacy*	autoch.	inni	vacaty	ogółem	Ślązacy	autoch.	inni	vacaty	ogółem	Ślązacy	autoch.	inni	vacaty	jest	vacatów
Komitet Wojewódzki	63	6	9	48	22	23	1	6	16	4	18	3	3	12	9	104	35
Komitety Powiatowe	177	13	8	156	15	58	7	6	45	7	36	-	16	20	6	271	28
Komitety Gminne	94	3	15	76	47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	94	47
Komitety Miasteczkowe	21	-	2	19	5	7	-	1	6	-	-	-	-	-	-	28	5
Kom. Zakł. POP	11	-	4	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	2
	366	22	38	306	91	88	8	13	67	11	54	3	19	32	15	508	117

* W statystykach partyjnych do kategorii Ślązaków zaliczano na ogół ludność napływową z części Górnego Śląska wchodzącego przed 1939 r. w skład państwa polskiego, natomiast za ludność autochtoniczną uznawane były osoby, które zamieszkiwały obszar województwa opolskiego (w jego granicach z 1950 r.) przed wybuchem II wojny światowej. Ludność rodzima w 1950 r. stanowiła ponad połowę liczby mieszkańców województwa opolskiego. W tym kontekście warto przytoczyć fragment artykułu B. Cimały i S. Senfta poświęcony sytuacji politycznej ludności rodzimej w pierwszych latach istnienia województwa opolskiego: „Integracja społeczna ludności autochtonicznej z nową władzą nie była podstawowym celem teże władzy. Naczelnym jej dążeniem była przebudowa struktur politycznych według potrzeb socjalizmu. [...] Głównych przeciwników socjalizmu upatrywano nie tylko wśród warstw dawnej klasy rządzącej i ludzi z nimi związanych – ci zostali w zasadzie wyłączeni z życia politycznego; pojęcie wroga rozszerzono na chłopów posiadających większe gospodarstwa rolne, rzemieślników i sklepikarzy, a więc na przedstawicieli inicjatywy prywatnej. W ten sposób pewna grupa Ślązaków został automatycznie wyłączona spod opieki władz, gdyż jako tzw. kułacy i reprezentanci drobnej burżuazji byli zwalczani. Doszli do tego byli działacze ZPwN. [...] W ten sposób doszło do paradoksu. Ci, którzy najbardziej zasłużyli się w dążeniach do przetrwania polskości w czasach panowania niemieckiego, po znalezieniu się w swojej ojczyźnie, o którą walczyli, uznani zostali za przeciwników”. Cyt. za: B. Cimała, S. Senft, *Ludność rodzima na Śląsku Opolskim w polityce władz wojewódzkich w latach 1950–1956*, „Studia Śląskie”, nr 53 (1994), s. 116.

Dokument nr 11

Protokół nr 6 z posiedzenia Sekretariatu KW PZPR w Opolu odbytego w dniu 24 VIII 1950 r.

Źródło: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 533, k. 6-7 (oryginał, mps).

Obecni tow. tow. Nowak, Procek, Jurzak, Kubiczek, Kubajewski.

Zaproszeni do punktu 1-go tow. Brumberg⁵⁴.

Porządek obrad:

1. Zatwierdzenie pracowników politycznych KW.

Do punktu 1-go. Zatwierdzenie pracowników politycznych KW.

Tow. Brumberg Kierownik Wydziału Kadr przedstawił członkom Sekretariatu kandydatury następujących towarzyszy do zatwierdzenia:

Sekretariat:

1. Instruktor Janota Leszek

Wydział Kadr:

1. Kierownik	Brumberg Leon
2. Z-ca Kierownika	Majski Tadeusz
3. Instruktor	Sobczyk Tadeusz
4. Instruktor	Czyż Bolesław
5. Kier. ewid. inst.	Stempel Stanisław ⁵⁵
6. Referent	Jędryszczak Henryk
7. Referent	Kolejówna Maria
8. Kartotekarz	Zgrzedek Hildegarda

Wydział Organizacyjny:

1. Kierownik	Gumnior Franciszek
2. Z-ca Kierownika	Jurzak Kazimierz ⁵⁶

54 Leon Brumberg (ur. 1907 r.) – ur. w Nadwórnej (w II RP w woj. stanisławowskim). Członek KPZU (1928–1932), KPP (1933–1938), PPR (1945–1948), a następnie PZPR. W związku z działalnością w KPP spędził 1,5 roku więzienia w Stanisławowie i 4 lata w Warszawie. W okresie II wojny światowej w armii radzieckiej. W latach 1946–1960 pracownik aparatu partyjnego: instruktor ekonomiczny i zawodowy KP PPR w Opolu (1946–1948), I sekretarz KP PZPR w Opolu (1948–1950), kierownik Wydziału Kadr (1950–1953) i Wydziału Ekonomicznego (1953–1957) KW PZPR w Opolu. W latach 1957–1960 zastępca przewodniczącego WKKP. Od 1961 r. na rencie. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 4711, Akta osobowe: Leon Brumberg, k. 2, 21–22.

55 Stanisław Stempel (1923–2005) – ur. w Sosnowcu. Pracownik aparatu partyjnego PZPR. Członek PPS (1941–1945), PPR (1946–1948), a następnie PZPR. W latach 1938–1939 i 1942–1945 pracował jako robotnik. W okresach 1950–1956 i 1959–1963 instruktor KW PZPR w Opolu. W latach 1963–1978 pełnił funkcję kierownika Wydziału Kadr KW PZPR w Opolu. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 7344, Akta osobowe: Stanisław Stempel, k. 1.

56 Kazimierz Jurzak (ur. 1913 r.) – ur. w Pisarzowicach (w II RP w woj. krakowskim). Pracownik aparatu partyjnego PPR i PZPR, z zawodu technik budowlany. Członek KPP, PPR (1942–1948), a następnie PZPR. W latach 1945–1953 pracownik aparatu partyjnego, m.in. sekretarz KM PPR w Cieszynie, I sekretarz KP PPR w Niemodlinie oraz kierownik Wydziału Organizacyjnego KW PZPR w Opolu (1950–1953). Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 5631, Akta osobowe: Kazimierz Jurzak, k. 1.

3. Kier. Sprawozdaw.	Lorek Henryk
4. Instruktor	Walczak Henryk
5. Referent	Kurhofer Eryk
6. Referent	Damek Jan
7. Referent	Żmuda Michał
8. Referent	Bubin Antoni
9. Referent	Białas Juliusz
10. Ref. Sprawozdawczy	Górecka Stanisława
11. Instruktor	Młyńczak Witold
12. Instruktor	Szczęsny Fryderyk
13.	Popadiuk

Woj. Komisja Kontroli Partii:

1. Przewodniczący	Siuciak Kazimierz
2. Członek	Marek Brunon
3. Członek	Cichoń Władysław
4. Referent	Koper Józef

Wydział Propagandy:

1. Zastępca Kierownika	Gajda Jan
2. Zastępca Kierownika	Cesarzowa ⁵⁷
3. Instruktor	Szewczyn Władysław
4. Instruktor	Kudra Marian
5. Instruktor	Szczerba Stanisław
6. Instruktor	Kowalik Augustyn
7. Instruktor	Wolnica Stanisław
8. Referent	Pyznar Adam

Wydział Komunikacyjny:

1. Instruktor	Kubiak Tadeusz
2. Instruktor	Malasiewicz Tadeusz
3. Referent	Chlubek Jacek
4. p.o. Kierownika	Ledwoń Władysław

Wydział Ekonomiczny:

1. Kierownik	Taratyka Mieczysław ⁵⁸
--------------	-----------------------------------

57 Helena Cesarz (1912–1984) – ur. w Smaszewie (w II RP w woj. łódzkim). Członkini PPS (1930–1936), PPR (1947–1948), a następnie PZPR. W latach 1950–1952 zastępca kierownika, a następnie kierownik (1952–1953) Wydziału Propagandy KW PZPR w Opolu. Od 1953 do 1957 pracownik polityczny KW PZPR w Białymstoku jako: kierownik Wydziału Propagandy (1953–1954), kierownik Wydziału Oświaty (1954–1956) oraz kierownik WUML (1956–1957). Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

58 Mieczysław Taratka (1923–1970) – członek PPR (1945–1948), a następnie PZPR. Dyrektor cementowni, aktywista KM PZPR w Opolu. Kierownik Wydziału Ekonomicznego KW PZPR w Opolu. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 2, Proponowani kandydaci na członków KW PZPR w Opolu, (1950), k. 84.

2. Instruktor	Koszmider Józef
3. Instruktor	Kuźmin Józef
4. Instruktor	Wolfram Jerzy
5. Instruktor	Jędrusik Zdzisław

Wydział Rolny:

1. Kierownik	Buziński Józef ⁵⁹
2. Z-ca Kierownika	Dziekán Czesław
3. Instruktor	Kowalik Stanisław
4. Instruktor	Kubecko Henryk
5. Instruktor	Łągiewka Franciszek
6. Referent	Szcześniak Kazimierz
7. Referent	Szcześć Henryk

Wydział Kobiocy:

1. Kierownik	Jabłońska Józefa
2. Instruktor	Olearnka Julia
3. Referent	Szer Gertruda

Wydział Samorządowy:

1. Z-ca Kierownika	Grela Stanisław
2. Referent	Szafarczyk Augustyn
3. Instruktor	Ścibora Waclaw
4. Referent	Okrajne Tadeusz

Wydział Ogólno-Administracyjny:

1. Kierownik	Zając Józef
--------------	-------------

Na ogólną ilość 44, obsadzonych jest 32 etaty.

Po dokładnym przeanalizowaniu ww. towarzyszy i przejrzeniu ankiet oraz życiorysów.

Postanowiono:

a. Ww. towarzyszy zatwierdzić na pracowników politycznych KW PZPR Opole

I Sekretarz KW PZPR
(Nowak Roman)

59 Józef Buziński (1923–1987) – ur. w Suchedniowie (ówcześnie woj. kieleckie). Działacz partyjny i państwowy. Członek PPR (1945–1948), a następnie PZPR. W latach 1948–1950 zastępca kierownika oraz kierownik Wydziału Rolnego KW PPR/PZPR w Katowicach, następnie kierownik Wydziału Rolnego (1950–1952) i sekretarz rolny (1952–1953) KW PZPR w Opolu. W latach 1953–1955 sekretarz rolny KW PZPR w Lublinie. Sekretarz Zarządu Głównego ZMP (1955–1956). W 1957 r. ponownie kierownik Wydziału Rolnego KW PZPR w Opolu, a następnie Przewodniczący PWRN w Opolu (1957–1971). I sekretarz KW PZPR w: Olsztynie (1971–1975) i Bielsku-Białej (1975–1981). Poseł na Sejm PRL VI–VIII kadencji (1972–1981). Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 4762, Akta osobowe: Józef Buziński, k. 1–2, 5.

Dokument nr 12

Protokół nr 8 z posiedzenia Sekretariatu KW PZPR w Opolu odbytego w dniu 5 IX 1950 r. (fragment).

Źródło: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 533, k. 13 (oryginał, mps).

Obecni tow. tow. Nowak, Procek, Kubiczek, Jurzak.

Nieobecni usprawiedliwieni tow. tow. Kubajewski.

Zaproszeni tow. tow. Brumberg, Kubecko, Buziński, Urbanowicz, Sekretarz Wojew. Zarządu Z.S.OH.

Porządek obrad:

1. Sprawy personalne obsada Prezydium WRN.
2. Dożynki Ogólnokrajowe.
3. Konferencja Wojewódzka.
4. Sprawa Prudnika.
5. Sprawy organizacyjne.

Do punktu 1.

Tow. Jurzak referując obsadę Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej stwierdza, że jest konieczne wyciągnięcie na szczebel wojewódzki kilku pracowników z Prezydium Powiatowych Rad Narodowych, ponieważ nie można polegać na obsadzie Wydziałów przez nowy narybek jeszcze nieprzeszkolony po linii samorządowej.

Tow. Jurzak proponuje ściągnięcie z Bielska Kalecińskiego i Kiryło.

Po szerszej dyskusji zabrał głos tow. Nowak, który stwierdza, że Prezydium WRN nie potrafi się bić o obsadę pracowników, nie potrafi postawić sprawy twardo, że tacy to, a tacy ludzie winni być na tych stanowiskach.

Przed wszystkim Prezydium winno bić się o tych ludzi, którzy mieli przejść z Prezydium WRN Katowice, a jeśli chodzi o nowy narybek to szkolić i jeszcze raz szkolić.

Po szerokiej dyskusji i wypowiedziach towarzyszy.

Postanowiono:

a. Zobowiązać tow. Jurzaka o sporządzenie dokładnej listy kandydatów, którzy winni być zatrudnieni w Prezydium WRN i gotowy materiał przedłożyć w dniu 6 IX br. na godz. 11-tą w KW.

b. Wysłać telefonogram do Prezydium WRN w Katowicach w celu wysłania przedstawiciela do wzięcia udziału w obsadzie Prezydium WRN w Opolu.

Dokument nr 13

Protokół nr 10 z posiedzenia Sekretariatu KW PZPR w Opolu odbytego w dniu 18 IX 1950 r. (fragmenty).

Źródło: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 533, k. 20-26 (oryginał, mps).

Obecni tow. tow. Nowak, Procek, Jurzak, Kubajewski.

Zaproszeni tow. tow. Lorek, Jurzak Z-ca Kier. Wydz. Org. KW, Brudys⁶⁰, Bilik⁶¹, Marek⁶², Brumberg.

Porządek obrad:

1. Ocena akcji sprawozdawczej z przenoszenia uchwał V Plenum KC.
2. Przygotowanie do Konferencji Wojewódzkiej.
3. Sprawa KP.
4. Sprawy organizacyjne.
 - a. Zatwierdzenie etatów na KP, KG, KZ.
 - b. Sprawa praktykantów KW i KP.

[...]

Do punktu 2-go. Przygotowanie do Konferencji Wojewódzkiej.

Tow. Jurzak zreferował przygotowanie do Konferencji Wojewódzkiej zapoznając członków Sekretariatu i przedkładając projekty plansze, które będą rozmieszczane w korytarzu obrazujące rozwój Partii, ZMP, szkolnictwo partyjne, zawodowe i podstawowe, przemysł, rolnictwo, budownictwo itd. obecnie i w planie 6-letnim.

Nadmienia, że główna plansza będzie w sali konferencyjnej, która w trakcie wygłaszanego referatu przez tow. Nowak odnośnie Spółdzielni Produkcyjnych, POM, PGR itp. wskazywać będzie punktami świetlnymi rozwój wymierzonych placówek. Szeroko była omawiana sprawa odnośnie rozmieszczenia portretów klasyków Marksizmu, cytatów tow. Lenina, Stalina, haseł, rozmieszczenia głośników itp.

Po szerszym przeanalizowaniu powyższej sprawy tow. Nowak stwierdził, że dekoracja będzie dostateczna.

Z kolei przystąpiono do omówienia sprawy podarunków dla delegatów.

Tow. Procek referuje powyższą sprawę i oświadcza, że teczki pamiątkowe będą kosztować 900 zł, książki 900 zł, oraz karty wstępu i delegacje 200 zł, razem 2000 zł, jak również podaje wniosek, aby powyższymi podarunkami zostali obdarowani tak delegaci jak i goście na konferencji.

60 Otton Brudys (1908–1988) – ur. w Mikołowie. W latach 1928–1938 członek KPP, od 1943 r. PPR, a następnie PZPR. Instruktor Wydziału Organizacyjnego KW PPR w Katowicach (luty–czerwiec 1945, listopad 1945 – marzec 1948). Od lipca do października 1945 r. słuchacz Centralnej Szkoły Partyjnej w Łodzi. I sekretarz KP PPR/PZPR w Strzelcach Opolskich (marzec 1948 – listopad 1950). Zastępca kierownika (grudzień 1950 – styczeń 1951), a następnie kierownik (luty – sierpień 1951) Wydziału Organizacyjnego KW PZPR w Opolu. Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

61 Roman Bilik (1918–1978) – ur. w Łopatyniu (w II RP w woj. tarnopolskim). Starszy księgowy (1950–1952) i kierownik Wydziału Ogólnego KW PZPR w Opolu (1952–1957). Za: www.katalog.bip.ipn.gov.pl (dostęp: 29 VII 2017 r.).

62 Stefan Marek (1911–1990) – ur. w Mysłowicach. Z zawodu górnik, w latach 1928–1945 pracował w kopalni w Janowie (obecnie KWK „Wieczorek”). Członek KPP (1936–1938), PPR (1943–1948), a następnie PZPR. Od 1945 r. pracownik aparatu partyjnego PPR i PZPR jako: instruktor organizacyjny KP PPR w Katowicach (1945), II sekretarz KP PPR w Niemodlinie (1945–1946), I sekretarz KP PPR w: Opolu (1946), Prudniku (1946–1947) i I sekretarz KP PZPR w Raciborzu (1948–1949). Od 1953 do 1957 r. kierownik Wydziału Organizacyjnego KW PZPR w Opolu. W latach 1957–1969 przewodniczący WKPP, a ponadto od 1968 do 1975 r. członek CKKP. Członek Egzekutywy KW PZPR w Opolu w latach 1954–1969 (najdłużej ze wszystkich). Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 6348, Akta osobowe: Stefan Marek, k. 1–2.

Po przedyskutowaniu powyższej sprawy.

Postanowiono:

a. Zobowiązać Wydział Gospodarczy i Propagandy do zamówienia i zakupienia odpowiedniej ilości teczek i książek, aby wystarczyło dla wręczenia delegatom upominku z Konferencji Wojewódzkiej.

Z kolei zabrał głos tow. Procek przedstawiając preliminarz wydatków związanych z Konferencją jak obiady dla uczestników, noclegi itp. (preliminarz w załączeniu).

Ustalono, że połowa uczestników Konferencji będzie jadła w stołówce KW, a druga połowa w Wojewódzkiej Szkole Partyjnej, co do noclegów to urządzić w ten sposób, ażeby z pobliskich powiatów mogli dojeżdżać samochodami względnie pociągami do domu, a dla pozostałych urządzić nocleg w Wojewódzkiej Szkole Partyjnej.

Po przedyskutowaniu powyższej sprawy

Postanowiono:

a. Preliminarz wydatków na Konferencję z uwzględnieniem poprawek na sumę 6 000 000 zł zatwierdzić.

b. Zobowiązać Wydział Organizacyjny do przygotowania noclegów dla tych tow. którzy są daleko oddaleni od domu.

W sprawach organizacyjnych tow. Jurzak zabierając głos oświadcza, że delegatów na Konferencję jest 226 wg wykazów przysłanych przez KP.

Tow. Nowak stwierdza, że KP podeszły do tej sprawy mechanicznie i po prostu odpisały stare wykazy i przesłały do Komitetu Wojewódzkiego nie stwierdzając czy delegaci są na miejscu czy też nie.

Należy przystąpić już do powiadomienia delegatów o terminie Konferencji Wojewódzkiej jak również należy przygotować odpowiednich kandydatów do Komisji i Prezydium.

W dalszej dyskusji tow. Nowak nadmienia, że należy porozumieć się z Komitetem Centralnym o wyrażenie zgody na zaproszenie na naszą Konferencję Wojewódzka delegatów Republiki Czechosłowackiej jako sąsiadów naszych.

W związku z powyższym.

Postanowiono:

a. Zobowiązać Wydział Organizacyjny do sprawdzenia czy wszyscy delegaci są na miejscu.

b. Wytypować odpowiednich kandydatów do Komisji i Prezydium na konferencję.

c. Porozumieć się z KC odnośnie zaproszenia przedstawicieli Republiki Czechosłowackiej do wzięcia udziału w konferencji – odpowiedzialny za powyższe Wydział Organizacyjny tow. Jurzak termin wykonania do dnia 26 IX 1950 r.

d. Zwolnić tow. Jurzaka od wszelkich prac, a wyłącznie ma się zająć sprawą konferencji i uczynić go odpowiedzialnym za przygotowanie konferencji.

Następnie tow. Nowak omówił dokładnie porządek obrad na konferencję, kto powinien przewodniczyć oraz stronę techniczną wyborów do KW i opracowanie rezolucji.

Po przeanalizowaniu powyższego

Postanowiono:

a. Konferencję otworzy tow. Nowak powołując na przewodniczącego tow. Mrochena, popołudniu będzie przewodniczyć kobieta, w drugim dniu obrad do południa będzie przewodniczył jeden chłop i przodownik pracy, popołudniu będzie ktoś z Rady Narodowej, a po przerwie podczas wyborów do KW tow. Procek obejmie przewodnictwo.

b. Przygotować 4 urny wyborcze i opracować rezolucje, która winna zawierać zagadnienia wsi spółdzielczej i zawierać najmniej 5 stron maszynopisu – odpowiedzialny Wydz. Org. tow. Jurzak.

Tow. Nowak stwierdza, że Komitety Powiatowe nie żyją konferencją wojewódzką i należy wpłynąć na Sekretarzy KP, ażeby więcej interesowali się Konferencją Wojewódzką i podejmowali pewne zobowiązania np. udzielić pomocy i opieki nad najbiedniejszą ludnością miejscową w postaci zapomóg pieniężnych, umożliwienie opału na zimę, o szkoleniu i wysuwaniu na stanowiska.

Postanowiono:

a. Uczynić odpowiedzialnym tow. Jurzaka przypilnował Komitety Powiatowe czy podjęły zobowiązania w związku z I-szą Konferencją Wojewódzką, np. przyjęcia z pomocą biednym, wysuwanie na kierownicze stanowiska oraz różne inne zobowiązania – termin wykonania do dnia 26 IX br.

[...]

Tow. Procek przedłożył listę towarzyszy, którzy zostali przeniesieni z innych terenów do KW Opolu, którym przysługują 1-razowe pobory w wysokości pensji jako przeniesieniowe.

Postanowiono:

a. Wypłacić wszystkim pracownikom KW, którzy zostali przeniesieni do KW z innych terenów jednomiesięczne pobory. Do wiadomości tow. Bilik.

Protokołował:
(Świdorski Zygmunt)

Przewodniczył:
I-szy Sekretarz
(Nowak Roman)

Dokument nr 14

Protokół z I-szego posiedzenia Plenum KW PZPR w Opolu w dniu 8 X 1950 r.

Źródło: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 75, k. 1-2 (oryginał, mps).

Obecni na zebraniu tow. tow.:

1. Będkowska Maria
2. Borzucki Alojzy
3. Brudziński Leon

4. Brudys Otton
5. Brumberg Leon
6. Działach Józef
7. Dziekan Czesław
8. Erdinast Gecel
9. Głąb Jerzy
10. Goszczyła Piotr
11. Grabowski Władysław
12. Gumnior Franciszek
13. Hulka Genowefa
14. Jabłońska Józefa
15. Jurzak Antoni
16. Kalus Antoni
17. Komor Piotr
18. Kowalczyk Piotr
19. Krasoń Ewald
20. Krymer Agnieszka
21. Kubajewski Daniel
22. Ludwińska Jadwiga
23. Machocki Edward
24. Marek Stefan
25. Markiel Eugeniusz
26. Mrocheń Jan
27. Mrozek Alfred
28. Musioł Teodor
29. Niewidok Jan
30. Nowak Roman
31. Nowocin Leokadia
32. Orłowska Janina
33. Piechaczek Jan
34. Procek Paweł
35. Siuciak Kazimierz
36. Słowik Józef
37. Smolec Stefan
38. Sołowiej Joanna
39. Stolarczyk Juliusz
40. Szer Gertruda
41. Taratyka Mieczysław
42. Tkacz Władysław
43. Tkocz Karol
44. Urbanowicz Adam
45. Wachowski Tadeusz
46. Zagawa Feliks
47. Żmudziński Stanisław

Zebranie zagaił tow. Dworakowski kier. Wydziału Organizacyjnego KW PZPR wyjaśniając na wstępie, że celem zebrania jest wybór sekretarzy KW oraz Egzekutywy.

Na I-szego sekr. KW tow. Dworakowski podał kandydaturę tow. Nowaka Romana, którą Plenum jednogłośnie zatwierdziła.

Na sekr. organizacyjnego KW tow. Dworakowski podał kandydaturę tow. Procka Pawła, którą Plenum jednogłośnie zatwierdziło.

Na sekr. Wydz. Propagandy KW Plenum jednogłośnie zatwierdziło tow. Ludwińską Jadwigę⁶³.

Po objęciu przewodnictwa zebrania przez I-szego Sekr. KW tow. Nowaka Romana przystąpiono do wyboru członków Egzekutywy KW w skład której wybrani zostali jednogłośnie następujący tow. tow.:

1. Tow. Nowak Roman	I-szy Sekr. KW PZPR
2. Tow. Procek Paweł	Sekr. Organizacyjny KW PZPR
3. Tow. Ludwińska Jadwiga	Sekr. Wydziału Propagandy KW PZPR
4. Siuciak Kazimierz	Przewodniczący WKKP – KW PZPR
5. Brudys Otton	I-szy sekr. KP PZPR – Strzelce
6. Brumberg Leon	Kier. Wydziału Kadr KW PZPR
7. Dziekan Czesław	Zastępca Kier. Wydziału Rolnego KW PZPR
8. Gumnior Franciszek	Kier. Wydz. Organizacyjnego KW PZPR
9. Jurzak Szczepan	Przew. WRN w Opolu
10. Kubajewski Daniel	Szef WUBP w Opolu
11. Machocki Edward	Przew. Woj. Zarz. ZMP Opole
12. Słowik Józef	Dyrektor Cement. „Nowa Wieś” pow. Opole
13. Tkocz Karol	Przew. ORZZ w Opolu

Na tym pierwsze zebranie KW zakończono.

Dokument nr 15

Ruch członków i kandydatów w okresie od 1 VII do 31 XII 1950 r.

Źródło: AAN, KC PZPR, sygn. 237/VII-1695, k. 55 (oryginał, mps).

63 Jadwiga „Sabina” Feldman-Ludwińska (właściwie Szyfra Goldszlak) (1907–1998) – ur. w Młodzawach (w II RP w woj. kieleckim). Działaczka komunistyczna. Od 1925 r. zatrudniona w łódzkich fabrykach włókienniczych. Od 1927 r. aktywna działaczka ZMK. W latach 1929–1938 członkini KPP. Wielokrotnie więziona. W latach 1939–1942 pracownik kolchozu w ZSRR. Członkini drugiej grupy inicjatywnej PPR. W latach 1942–1945 działała w strukturach PPR na Podkarpaciu, w okręgu Miechowsko-Pińczowskim, Krakowie oraz północnym Mazowszu. W latach 1945–1949 kierownik Wydziału Personalnego KW PPR/PZPR w Katowicach oraz III sekretarz, następnie starszy instruktor w Wydziale Personalnym (później Wydziale Kadr) KC PZPR. Sekretarz propagandy KW PZPR w Opolu (1950–1957), a następnie do końca 1958 r. dyrektor Rozgłośni Polskiego Radia w Opolu. Od 1965 r. dyrektor Muzeum Lenina w Warszawie. Za: APO, KW PZPR w Opolu, sygn. 6219, Akta osobowe: Jadwiga Feldman-Ludwińska, k. 1–3; J.S. Ludwińska, *Drogi i ludzie*, Warszawa 1969, s. 7; B. Dymek, *Pierwsze lata działalności PPR na Mazowszu Płockim*, „Notatki Płockie”, nr 22 (6/1961), s. 37; P. Gontarczyk, *Polska Partia Robotnicza. Droga do władzy 1941–1944*, Warszawa 2014, s. 73–74.

Lp.	Powiat	Stan członków i kandydatów				przybyło + ubyło - ogółem
		stan na dzień 1 VII 1950 r.		stan na dzień 31 XII 1950 r.		
		członk.	w tym kandydat.	członk.	w tym kandydat.	
1.	KM Opole	2 576	274	3 069	309	493+
2.	KP Koźle	3 482	766	3 684	991	202+
3.	KP Kluczbork	2 732	321	2 750	389	18+
4.	KP Głubczyce	3 321	330	3 296	394	25-
5.	KP Grodków	1 883	257	1 851	303	32-
6.	KP Niemodlin	1 707	181	1 668	184	39-
7.	KP Namysłów	1 428	162	1 358	172	70-
8.	KP Strzelce	3 214	512	3 138	546	76-
9.	KP Brzeg	2 078	595	1 984	602	94-
10.	KP Olesno	1 971	231	1 861	235	110-
11.	KP Racibórz	5 317	258	5 053	455	264-
12.	KP Opole	4 076	416	3 802	406	274-
13.	KP Nysa	5 548	560	5 181	512	367-
14.	KP Prudnik	4 027	258	3 385	241	642-
	Razem	43 360	5 356	42 080	5 739	1 304-

Powyższe cyfry okazują różnicę wzrostu lub ubytku członków i kandydatów organizacji partyjnej poszczególnych powiatów województwa opolskiego.

Jest to porównanie okresu w którym zostało zorganizowane Województwo Opolskie z IV-tym kwartałem roku 1950.

Dokument nr 16

Sprawozdanie opisowo-analityczne z działalności finansowo-gospodarczej Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Opolu za rok operacyjny 1950⁶⁴.

64 Por.: M. Żukowski, *Dokumentacja finansowa Komitetów Wojewódzkich PZPR na przykładzie gdańskiej organizacji partyjnej – Instrukcja do preliminarza budżetowego na 1950 r.*, „Komunizm: System – Ludzie – Dokumentacja”, nr 1 (2012), s. 229–241.

Źródło: AAN, KC PZPR, sygn. 237/XXIV-11, k. 1-7 (oryginał, mps).

A/ Organizowanie Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Opolu rozpoczęło się w m-cu czerwcu. Wydatki związane z organizacją do 1-szego lipca pokrywane były częściowo przez Komitet Miejski w Opolu, Komitet Wojewódzki w Katowicach, a w III-ciej dekadzie czerwca przez sam Komitet Wojewódzki w Opolu z pieniędzy wypożyczonych od KW Katowice. Właściwą działalność finansowo-gospodarczą KW PZPR w Opolu rozpoczął z dniem 1-szego lipca. W miesiącu tym nastąpiło formalne finansowanie i rozliczenie Komitetów Powiatowych przyjętych od KW PZPR Katowice. Przejście natomiast Komitetów Powiatowych z KW PZPR Wrocław nastąpiło w miesiącu sierpniu. Ogółem przyjętych zostało z woj. katowickiego 11 Komitetów Powiatowych, 1 Komitet Miejski oraz 1 Powiatową Szkołę Partyjną, z wrocławskiego natomiast przyjęto 2 Komitety Powiatowe. W sumie do KW PZPR w Opolu należy 15 samodzielnych jednostek partyjnych. Oprócz stacji obsługi znajdującej się tuż przy gmachu Kom. Woj. żadnych innych zakładów pomocniczych nie prowadzi, subwencjonowanie podległych organizacyjnie jednostek, odbywało się w ramach zatwierdzonego przez KC preliminarza budżetowego, inwestycje zaś w granicach subwencji inwestycyjnych, przyznanych przez KC na podstawie składanych przez Komitet Wojewódzki kosztorysów.

W roku 1950 rozpoczęto następujące inwestycje i remonty:

1/ KW PZPR w Opolu

a/ Budynki mieszkalne przy ul. Katowickiej składające się z 4 bloków (nieukończone).

b/ Remont budynku biurowego KW PZPR o kubaturze 20 000 m³ (ukończono)⁶⁵.

c/ Remont budynku Wojewódzkiej Szkoły Partyjnej w Opolu przy ulicy Powstańców 19 (nieukończony).

Powiaty.

2/ KP PZPR Strzelce Opolskie.

a/ Remont budynku KP (nieukończony).

3/ KP PZPR – Niemodlin.

a/ Remont budynku KG w Grabinie (ukończono).

b/ Remont budynku KG w Dąbrowie (ukończono).

c/ Remont budynku KG w Łambinowicach (ukończono).

d/ Remont budynku KG w Graczu (ukończono).

e/ Remont budynku KM w Niemodlinie (ukończono).

4/ KP PZPR – Racibórz.

Remont budynku Kom. Pow. z terminem zakończenia robót na 31 I 1951 r.

5/ Budynek KP PZPR w Głubczycach rozpoczęto lecz nie ukończono.

6/ Remont budynku w Kom. Pow. Koźle, zapoczątkowany przez KW Katowice został w 1950 r. zakończony.

7/ KP PZPR – Namysłów.

65 Pierwsza siedziba KW PZPR w Opolu mieściła się przy ul. Mickiewicza 1, z obiektu tego wojewódzkie władze partyjne korzystały w latach 1950–1956, po czym przeniosły się do budynku przy ul. Ozimskiej 46a. Więcej: M. Sroka, *Siedziby Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Opolu*, [w:] *Człowiek a historia*, red. M. Lawrenz, B. Sadurska, P. Tompa, Piotrków Trybunalski 2015, s. 234–254

a/ Rozpoczęto inwestycje w gmachu Kom. Pow. w Namysławie do grudnia 1950 r. zostały w 70% wykonane.

b/ Jeżeli zaś chodzi o remonty Kom. Gminnych w powiecie namysłowskim, to takowych przeprowadzono ogółem 8, a to: w KG Wilków, Smarchowicach Wielkich, Biedrzykowicach, Siemysławie, Bąkowicach, Strzelcach, Bukowie Śląskiej i Głuszyńce. Remonty powyższe zakończono.

8/ a/ Remont w KP PZPR Kluczbork, który nie został ukończony.

b/ Remont w KM Wołczyn pow. Kluczbork nie został ukończony.

9/ Remont w KG Nowa Wieś Królewska pow. Opole zakończono.

B/ Celowość i prawidłowość zużycia dochodów budżetowych.

Jeżeli chodzi o prawidłowość gospodarki Komitetu Wojewódzkiego pod względem celowości i zużycia sum budżetowych, należy podkreślić, że na tym odcinku przekroczeń żadnych nie ma i być nie powinno. Każdorazowy wydatek musi być naprzód dokładnie analizowany. Przekroczenia niektórych grup budżetowych jakie miały miejsce u nas w stosunku miesięcznym do sum preliminowanych, uzasadnia się okresem organizacyjnym KW i związanymi z tym nieprzewidzianymi z góry wydatkami.

Jeżeli chodzi o przeciętne niektórych wydatków w stosunku miesięcznym na 1-go pracownika politycznego to przedstawiają się następująco:

	KW	KP
a/ Uposażenia	zł 828,79 (brutto)	834,16
b/ Świadczenia Socjalne	zł 103,33	96,44
c/ Koszty podróży i wyżyw.	zł 149,61	59,89
d/ Wydatki kancelaryjne	zł 303,60	77,13

C/ Składki członkowskie.

Analizując przebieg wpłat składek członkowskich należy podkreślić, że na odcinku tym w okresie miesięcy październik i listopad dało się zauważyć dość dużą obniżkę w stosunku do m-cy poprzednich. Szczególnie jaskrawo uwidoczniło się to na terenie wiejskim, gdzie przeciętna wahała się od 30–40%. W stosunku zaś do wszystkich KP tak na terenie wiejskim jak i miejskim od 50–60%. Przyczyny jakie się złożyły na tak słabe wykonanie wpłat w m-cach X i XI były różne. W dużej mierze do tego stanu rzeczy przyczyniło się przeprowadzana w owym czasie reforma walutowa, która pochłonęła całą uwagę Komitetów Powiatowych, brak dostatecznej ilości znaczków członkowskich, oraz brak nowych pieniędzy. Jednakże główną przyczyną, która zadecydowała o tym, to fakt, że większość Komitetów Powiatowych słabo interesowało się przebiegiem realizacji składek członkowskich i nie doceniała jej z punktu widzenia politycznego, jako więzi członka z jej Podstawową Organizacją. Świadczy o tym to, że w niedużym kręgu Komitetów analiza składek stała na porządku obrad egzekutyw Komitetów Powiatowych.

Komisje Rewizyjne również na odcinku realizacji składek członkowskich nie przejawiały żadnej aktywności, a ograniczały się jedynie do kontroli kasy i dowodów kasowych. Dopiero zalecenia Komitetu Wojewódzkiego jako też bezpośrednia ingerencja Wojewódzkiej Komisji Rewizyjnej, oraz rewidenta KW – dążąca do zmobilizowania wszelkich środków spowodowały poprawę na tymże odcinku. Opłacalność składek pod względem ilości członków wpłacających w stosunku do stanu faktycznego, w miesiącu grudniu znacznie wzrosła i z miesiąca na miesiąc polepsza się. Jeżeli zaś chodzi o przeciętną wysokość wpłaconych składek przez poszczególnych członków wynosi zł 2,50. Tak niską stawkę tłumaczy się tym, że teren woj. opolskiego ma charakter rolniczo-przemysłowy, a znaczną ilość członków stanowią chłopci mało i średniorolni.

Komitet Wojewódzki w Opolu i pod względem podniesienia wysokości opłacanych składek przez poszczególnych członków powziął również pewne kroki, które w efekcie zaczynają dawać pozytywne wyniki.

D/Analiza wykonania preliminarza budżetowego.

Rachunek wykonania preliminarza budżetowego za rok 1950 zamyka się nadwyżką budżetową w sumie zł 440 050,02. Jednakże przy analizie poszczególnych grup są przekroczenia sum preliminowanych, które tłumaczy się w sposób następujący:

1/ grupa 402 „Uposażenia pracowników Kom. Pow.” limit przekroczony został kwotą zł 104 702,59. Przekroczenie limitu tłumaczy się tym, że na zatwierdzone przez KC dodatkowe etaty, pieniędzy na pokrycie tychże wydatków Komitet Wojewódzki nie otrzymał, a wypłacał je z pieniędzy zaoszczędzonych na innych grupach wydatków rzeczowych jako też i osobowych. W konsekwencji przy końcowym porównaniu sum preliminowanych przez KC na wydatki osobowe z faktycznymi wydatkami nastąpiło przekroczenie.

Jednakże biorąc pod uwagę elementy polityczne, jakie zmusiły Komitet Wojewódzki do zatrudnienia dodatkowych pracowników w aparacie partyjnym na szczeblu powiatowym i gminnym, celem przeprowadzenia szeregu ważnych akcji w pierwszym rządzie na odcinku wiejskim, przekroczenia wykazane w powyższym sprawozdaniu opisowym w grupie wydatków osobowych uważamy za uzasadnione i konieczne.

W podobny sposób tłumaczy się również wykazane przekroczenia w grupie 403 i 404.

2/ Niewykonanie zaś preliminowanych sum na „premie specjalne” tłumaczy się tym, że w pierwszych mies. działalności Komitetu Wojewódzkiego, premie wypłacane nie były, ze względu na to, że cały szereg nowoprzyjętych pracowników pracowało na okresie próbnym, i nie byli przez Egzekutywę zatwierdzeni.

3/ Przekroczenie w kwocie zł 29 824,90 na zasiłkach rodzinnych pracowników Komitetów Powiatowych i podległych nie było zależne od Komitetu Wojewódzkiego. Narzut w wysokości 10% od poborów brutto przekroczony został na skutek tego, że pracownicy aparatu partyjnego woj. opolskiego posiadali na utrzymaniu dość liczne ilości członków rodziny, i tym samym pobierali wysokie zasiłki rodzinne.

4/ Wydawnictwo i Propaganda KW 420–428. Przekroczona suma preliminowanych wydatków w kwocie zł 95 274,89 powstała z tego powodu, że Komitet Wojewódzki przeprowadzając na podległych KP trzytygodniowe kursy wykładowców poniósł

dotatkowe koszty w wysokości 160 000 zł, na które pomimo wysłania i zaakceptowania przez Sektor Finansowy preliminarza wydatków na zł 165 000, pieniędzy na ten cel nie otrzymał. Jednakowoż rozchodując faktyczne wydatki na odpowiednim koncie wydatków propagandy spowodował wyżej wymienione przekroczenia. W rzeczywistości o ile z wydatków propagandy odejmiemy wydatki szkolenia wykładowców w kwocie zł 160 000, to stwierdzimy, że w stosunku do preliminowanych wydatków osiągnięto oszczędność w kwocie zł 64 725,11.

5/ Utrzymanie domów partyjnych KW i KP.

Łączna suma przekroczeń budżetów w kwocie zł 8 254,80, spowodowana została przeprowadzeniem szeregu drobnych remontów na poszczególnych Komitetach, które zaksięgowane zostały na koncie „Utrzymanie domów partyjnych”.

6/ Utrzymanie środków lokomocji.

Wykazana różnica w tej grupie w kwocie zł 404 796,59, jako niewykorzystanie sumy budżetowej, przedstawia w sobie wartość pobranych części samochodowych w KC, które na dzień 30 XII 1950⁶⁶ r. znajdowały się w magazynie garażu, zapas materiałów pędnych, oraz faktycznie osiągnięte oszczędności.

7/ Koszty podróży i wyżywienia.

Nie zostały w pełni wykorzystane z tej przyczyny, że

a/ w pierwszym etapie swej pracy Komitet Wojewódzki nie posiadał pełnej obsady pracowników,

b/ w Komitetach Powiatowych zaś pracownicy w wielu wypadkach przebywali w terenie od 4–5 godzin i z tego tytułu diet im się nie wypłacało.

8/ Wydatki kancelaryjne.

Do przekroczenia sumy preliminowanej na wydatki kancelaryjne przyczyniły się opłaty za rozmowy telefoniczne. Nie znaczy to, że nadużywane były rozmowy telefoniczne, lecz automatyczna podwyżka taryfy za rozmowy spowodowała w tej dziedzinie przekroczenia.

Pominięte w powyższym sprawozdaniu inne grupy kosztów w których nie ma przekroczeń, a nadwyżki budżetowe, nie analizowano z oddzielną dlatego, gdyż nadwyżki wykonane we wszystkich tych grupach uzasadniają się osiągniętymi oszczędnościami.

E/ Analiza rachunku wyników, źródeł pochodzenia zysku względnie straty.

1/ Uwidocznione w rachunku „Wyników” straty na majątku ruchomym przeprowadzone przez konta 209 wyjaśnia się następująco: Podczas przeprowadzonych inspekcji na poszczególnych Komitetach Powiatowych zauważono, że cały szereg przedmiotów nie przedstawiających żadnej wartości użytkowej zapisanych jest w ciężar poszczególnych kont majątkowych.

Dalej stwierdzono również, że na kontach majątkowych ujęto cały szereg przedmiotów małowartościowych, które zużywają się w przeciągu 1-go roku czasu.

66 W oryginale najprawdopodobniej błędna data – 30 XII 1951 r.

W związku z tym postanowiono na wniosek egzekutyw powiatowych przedmioty powyższe spisać z kont majątkowych poszczególnych Komitetów Powiatowych i tym samym dać właściwy obraz składników majątkowych. Łączna suma na jaką spisano przedmioty nieużytkowe wynosi zł 39 333,33.

Część z tych przedmiotów po komisyjnej wycenie w roku bieżącym zostanie sprzedaną lub też rozdana pomiędzy pracowników aparatu partyjnego.

2/ Straty przeprowadzone przez konto 205 w wysokości zł 46 491,54 powstały na skutek dokonanej wymiany pieniędzy przez wszystkie Komitety Partyjne podczas reformy walutowej. Wysokość sald kasowych znajdujących się w chwili wprowadzenia w życie reformy walutowej poparta jest oddzielnymi protokołami zamknięć kasowych.

3/ Nadwyżki majątku ruchomego w kwocie zł 31 919,61 ujawnione zostały podczas uzgadniania poszczególnych kont majątkowych ze spisami majątkowymi dokonywanymi z natury na dzień 31 XII 1950 r. Ujawniony cały szereg przedmiotów wartościowych, dotychczas nie figurujących na stanie majątkowym został na podstawie not memoriałowych doksiegowany na poszczególne konta zerowe.

4/ Nadwyżki wykazane z tytułu rozprzedaży różnych przedmiotów które wyrozchodowano bezpośrednio na wydatki, oraz z różnych nieprzewidzianych przychodów.

F/ Znaczenie, celowość i działalność zakładów pomocniczych KW.

Komitet Wojewódzki żadnych zakładów pomocniczych nie prowadził i tym samym żadnych wydatków nie poniósł.

G/ Środki trwałe Komitetu Wojewódzkiego.

Jeżeli chodzi o szczegółowy wykaz środków trwałych, to znajduje się on jako załącznik przy bilansie. Zmian w środkach trwałych w przeciągu roku operacyjnego 1950 za wyjątkiem wyeliminowania przedmiotów nie nadających się zupełnie do użytku nie było. Ruchomości i tabor samochodowy znajdujący się w samym Komitecie Wojewódzkim nie wymaga szczegółowej analizy dlatego, ponieważ jest on nowy. Zabezpieczenie i konserwacja jest należyta.

W Komitetach zaś powiatowych oprócz taboru samochodowego, częściowo rowerów i maszyn do pisania, pozostałe ruchomości wymagają generalnych remontów, lub też zupełnego wyeliminowania. Jeżeli chodzi o same urządzenia biurowe i sprzęt gospodarczy należy podkreślić, że po większej części są to rzeczy niejednolite, stare i prawie w graniach od 50 do 70% zniszczone.

W związku z podobnym stanem rzeczy zachodzi konieczność jak najszybszego uzupełnienia przynajmniej w 50% urządzeń przedmiotami nowymi, a pozostałe zaś oddawać sukcesywnie do odnowienia.

H/ Zagadnienie Personalne aparatu finansowego.

Jeżeli chodzi o obsadę etatów aparatu finansowego, stwierdzić należy, że składa się ona z ludzi o słabych wiadomościach fachowych, jednakże w pracy swej okazują duże zainteresowanie, i przez wspólne omawianie aktualnych zagadnień wiadomości swoje pogłębiają. Pożądanym byłoby przeszkolić na specjalnych kursach.

I/ Fundusz specjalny rozdzielany był przez Egzekutywę zgodnie ze wskazówkami ujętymi w preliminarzu budżetowym. Oddanie bilansu w terminie późniejszym jak

przewidywała instrukcja KC nastąpiło na skutek braku ostatecznych not memoriałowych dotyczących przejęcia składników majątkowych i innych rozliczeń z KW – Katowice i Wrocław

St. Buchalter p.o. Kier. Wydz. Ogólnego Za Egzekutywę KW
Roman Bilik Roman Bilik I-szy Sekretarz
Roman Nowak

Komitet Wojewódzki w Opolu

Rachunek wykonania preliminarza budżetowego.
za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1950 r.
Winien
Ma

Konto	Wyszczególnienie wydatków budżetowych	Planowano	Wykonano	Konto	Wyszczególnienie dochodów budżetowych	Planowano	Wykonano
-	1. Uposażenie pracowników			18	Subwencja z Komitetu Centralnego	-	4 649 216,94
400	Komitetu Wojewódzkiego	614 700,00	561 922,59	90	Składki członkowskie	-	652 968,06
403	Komitetów Gminnych i Miasteczkowych	365 880,00	445 355,77	-	-	-	-
404	Komitetów Fabrycznych	78 000,00	81 005,54	-	-	-	-
406	Premie specjalne	72 738,00	49 516,48	-	-	-	-
407	Płace za wynajem do prac. dorywcz.	-	100,50	-	-	-	-
-	Razem uposażenia pracowników	2 243 718,00	2 355 003,47	-	-	-	-
-	2. Świadczenie socjalne			-	-	-	-
412	Zasiłki rodzinne Kom. Woj.	46 231,00	32 460,50	-	-	-	-
419	Zasiłki rodzinne Kom. Powiat.	174 346,00	204 170,90	-	-	-	-
413-417	Pozostałe świadc. prac. KW	38 855,00	37 588,86	-	-	-	-

414,418	Pozostałe świadcz. prac KP	73 675,65	72 501,43	-	-	-	-
-	Razem świadczenia socjalne	333 107,65	346 721,69	-	-	-	-
-	3. Wydawnictwa i propaganda			-	-	-	-
420-428	Komitetów Wojewódzkich	97 260,00	192 534,89	-	-	-	-
429	Komitetów Powiatowych i podległ.	95 153,00	90 153,95	-	-	-	-
423	Zjazdy konferencje i wiece	145 500,00	106 106,51	-	-	-	-
-	Razem Wydawnictwa i propaganda	337 913,00	388 795,39	-	-	-	-
-	4. Utrzymanie Domów Partyjnych			-	-	-	-
430-8	Komitet Wojewódzki	89 323,35	92 779,02	-	-	-	-
439	Komitety Powiatowe	320 500,00	325 299,13	-	-	-	-
-	Razem utrzymanie dom. part.	409 823,35	418 078,15	-	-	-	-
-	5. Utrzymanie środków lokom.			-	-	-	-
440-7	Komitetu Wojewódzkiego	399 885,00	145 087,51	-	-	-	-
448-9	Komitetów Powiatowych	324 420,00	174 420,90	-	-	-	-
-	Razem utrzymanie środk. lokom.	724 305,00	319 508,41	-	-	-	-
-	6. Koszty podróży i wyżywienia			-	-	-	-
450-453	Pracowników Komitetu Wojew.	146 100,00	101 340,96	-	-	-	-
-	Pracowników Komitetów Pow.	200 952,00	164 952,61	-	-	-	-
-	Razem koszty podróży i wyżyw.	347 052,00	266 293,57	-	-	-	-
-	7. Wydatki kancelaryjne			-	-	-	-
460-6	Komitetu Wojewódzkiego	199 474,00	207 646,23	-	-	-	-

-	Komitetów Powiatowych	200 000,00	199 039,51	-	-	-	-
-	Razem wydatki kancelaryjne	399 474,00	406 685,74	-	-	-	-
-	8. Szkoła Partyjna			-	-	-	-
480-89	Opole	267 564,00	256 097,45	-	-	-	-
-	9. Różne koszty ogólne			-	-	-	-
490-7	Komitet Wojewódzki	92 734,00	49 564,83	-	-	-	-
498-9	Komitety Powiatowe	146 514,00	55 406,28	-	-	-	-
-	Razem koszty ogólne	239 248,00	104 971,11	-	-	-	-
Razem wydatki 1+2+3+4+5+6+7+8+9		5 302 205,00	4 862 154,98	Razem dochody 1+2		-	5 302 205,00
Nadwyżka budżetowa		-	440 050,02	Niedobór budżetowy		-	-
-			5 302 205,00	-			5 302 205,00

Zatwierdzono Egzekutywą Komitetu Wojewódzkiego
Za Egzekutywę I Sekretarz
R. Nowak

St. Buchalter Kier. Wydz. Ogólnego
R. Bilik (podpis nieczytelny)

Opole, dnia 31 XII 1950 r.

Bibliografia

Bereszyński Z., *NSZZ „Solidarność” i rewolucja solidarnościowa na Śląsku Opolskim 1980–1990*, t. 1, Opole 2014.

Borys B., *Stosunek ludności województwa śląskiego do „władzy ludowej” w latach 1945–1947*, „Klio”, nr 27 (4/2013), s. 139–160.

Cimała B., S. Senft, *Ludność rodzima na Śląsku Opolskim w polityce władz wojewódzkich w latach 1950–1956*, „Studia Śląskie”, nr 53 (1994), s. 89–117.

Dziuba A., *Opozycja, przystosowanie, bierność. Postawy polityczne ludności pochodzenia kresowego na Górnym Śląsku w latach 1945–1948*, [w:] *Kresowianie na Górnym Śląsku*, red. B. Tracz, Katowice–Gliwice 2012, s. 198–230.

Dymek B., *Pierwsze lata działalności PPR na Mazowszu Płockim*, „Notatki Płockie”, nr 22 (6/1961), s. 33–38.

Gontarczyk P., *Polska Partia Robotnicza. Droga do władzy 1941–1944*, Warszawa 2014.

Hanich A., *Czas przełomu. Kościół katolicki na Śląsku Opolskim w latach 1945–1946*, Opole 2008.

Hanich A., *Dekanaty i parafie Administracji Apostolskiej Śląska Opolskiego w latach 1945–1946*, Opole 2009.

Jaroszewski St., *Z zagadnień rozwoju organizacyjnego PZPR w województwie opolskim (1950–1978)*, [w:] *PZPR na Śląsku Opolskim*, red. Z. Kowalski, Opole 1981, s. 180–198.

Jasiak K., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Opolu w latach 1945–1947. Struktura i działalność*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”, nr 8–9 (1/2011), s. 9–50.

Kisielewicz D., *Historyczne uwarunkowania odrębności regionu Śląska Opolskiego*, „Pogranicze. Polish Borderlands Studiem”, nr 1 (3/2015), s. 7–18.

Kowalski Z., *W Polsce Ludowej. Życie społeczno-polityczne*, [w:] *Opole. Monografia miasta*, red. W. Dziewulski, F. Hawranek, Opole 1975, s. 413–452.

Linek B., *Obóz władzy na Śląsku Opolskim*, [w:] *Województwo śląskie 1945–1950. Zarys dziejów politycznych*, red. A. Dziurok, R. Kaczmarek, Katowice 2014, s. 197–210.

Lis M., *Ludność rodzima na Śląsku Opolskim po II wojnie światowej (1945–1993)*, Opole 1993.

Ludwińska J.S., *Drogi i ludzie*, Warszawa 1969.

Ludwińska J.S., *Życie nielegalne*, Warszawa 1988.

Madajczyk P., *Przyłączenie Śląska Opolskiego do Polski 1945–1948*, Warszawa 1996.

Miroszewski K., *PPR i partie koncesjonowane*, [w:] *Województwo śląskie 1945–1950. Zarys dziejów politycznych*, red. A. Dziurok, R. Kaczmarek, Katowice 2014, s. 149–160.

Osmańczyk E., *Był rok 1945*, Warszawa 1985.

Pałys P., *Opole 1945 – rok pierwszy*, „Studia Śląskie”, t. LXXVIII (2016), s. 15–26.

Patelski M., *Oni rządzą województwem opolskim (pierwszy z pierwszych sekretarzy: Roman Nowak)*, „Indeks”, nr 1–2 (2010), 69–71.

Pogorzelski K., *Sprawa katyńska w oczach mieszkańców Białostoczczyzny*, „Biuletyn IPN”, nr 10–11 (2007), s. 123–130.

Popera J., *Rozwój organizacyjny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na Opolszczyźnie w latach 1948–1956*, Opole 1989.

Porębski S., *Walka o władzę na Śląsku Cieszyńskim w latach 1945–1947* (praca doktorska pod kierunkiem prof. Zygmunta Woźniczka, Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego), Katowice 2013.

Marcin Sroka

Tworzenie opolskich wojewódzkich władz administracyjnych i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w 1950 r. (materiały źródłowe)

Streszczenie: Zbiór materiałów archiwalnych poświęconych tworzeniu opolskich wojewódzkich władz administracyjnych i partyjnych w 1950 r. składa się z fragmentów akt zespołów komitetów wojewódzkich PZPR w Katowicach, Opolu i we Wrocławiu oraz akt Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu. Wymienione zespoły przechowywane są w archiwach państwowych w Katowicach, Opolu i we Wrocławiu. Opracowanie tekstów źródłowych zawiera m.in. biogramy najważniejszych osób wymienionych w dokumentach, których noty przygotowane zostały w głównej mierze na bazie akt osobowych zespołu KW PZPR w Opolu oraz Katalogu kierowniczych stanowisk partyjnych i państwowych PRL dostępnego na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej.

Creation of the administrative authorities of Opole voivodship and the Polish United Workers' Party (PZPR) in 1950 (source materials)

Abstract: The collection of archive materials concerning the creation of the Opole voivodeship administrative and party authorities in 1950 consists of fragments of documents from the network of PZPR voivodeship committees in Katowice, Opole and Wrocław and also records from the Presidium of the Voivodeship National Council in Opole. The records of these groups are in the state archives in Katowice, Opole and Wrocław. Investigation of source texts includes, amongst other activities, biographies of the most important people referred to in the documents whose notes were in the main prepared on the basis of personnel files of PZPR voivodeship committee in Opole and the Directory of Party and State Leadership Positions in PRL. The latter is accessible on the website of the Public Information Bulletin of the Institute of National Remembrance.

Słowa kluczowe: PZPR, PWRN, PRL, Opole

Keywords: PZPR, PWRN, PRL, Opole
